

Cana Bilir-Meier

Semra Ertan

Her Own Voice | Kendi Sesi | Ihre eigene Stimme

Cana Bilir-Meier

Semra Ertan

| Her Own Voice |

| Kendi Sesi |

| Ihre eigene Stimme |

Index

06–07 | Introduction

08–09 | Giriş

10–11 | Einleitung

13–29 | Semra Ertan | Her Own Voice

31–47 | Semra Ertan | Kendi Sesi

49–66 | Semra Ertan | Ihre eigene Stimme

67 | Impressum

Introduction

In 2012, in Mersin, Turkey, I found a notebook in a cupboard at the house of my grandparents labelled “Gani Bilir. Ses Alma Rehberi” (Gani Bilir. Audio Tape Index). Below this title, the years - 1967, 1969, 1971, 1972, and 1982 - noted in careful handwriting. The tapes and cassettes contained recordings of the voices of their daughters and grandchildren, of the family at lunch, of telephone conversations between Turkey and Germany, news, and music from the

two countries. I found a tape with the inscription: “Semra Ertan. Her own voice. Recordings about her death. Vehbiye and Zühal speak with radio and television reporters in Hamburg. Recordings from 25. 5. until 29. 5. 1982”. (Gani Bilir, 1982).

My family collected objects, documents, music albums, and photographs from different times. The collection also contains poems and political satires

of Semra Ertan. Semra Ertan, born in Turkey in 1956, moved to her parents to the Federal Republic of Germany in 1972. She worked here as a construction draftswoman and translator, and during this time wrote over 350 poems. In 1982, Semra Ertan burnt herself to death in Hamburg to make a stand against racism in Germany.

In 2013, I made a film with the same title, which presents Semra Ertan's poems and my images; a cinematic encounter – an archive in a cinematic format. This work can be understood as a continuation of this research.

In the following booklet, you will find a complete transcription of the aforementioned cassette with the recordings of my grandfather, my grandmother, Semra Ertan and my mother Zühal Bilir. They talk about the death. Semra Ertan reads her poem "My name is foreigner" on the radio broadcaster NDR (Norddeutscher Rundfunk) and says that she wants to burn herself because of racism in Germany. She tells about her life as a migrant, as a worker, as a poet, as a human being. We hear my – then 21-year-old – mother, who had been in Germany for four years. She speaks about what this act means for young migrants and for her as a sister on a political level.

We also learn about perspectives from Turkey. Namely, what the Turkish papers think about the incident and

death of Semra Ertan. My grandfather also makes his own comments on the individual radio contributions. When he was recording at home, he included his announcements on what will follow next – be her poems or Semra's favorite song.

The work is comprised of a book and audio piece, which reveals a personal archive about migration and the history of migration in my family. However, as with my other works, it does not tell a complete narrative but my own particular view on a personal history.

Some parts of the radio recordings are fragmented and cannot be understood due to sound interruptions. These are marked with (...) and were deliberately not completed. This creates breaks, gaps, empty images and not everything is visible.

This work also represents a 'coming-together' of sorts between me and Semra Ertan, my mother, my grandparents and my whole family. I would especially like to thank them for their trust and the love they have shown me.

Cana Bilir-Meier | Vienna, 2017

Giriş

2012 yılında Mersin’de yaşayan anneannemin ve dedemin evindeki bir dolapta „Gani Bilir. Ses Alma Rehberi” adıyla bir not defteri buldum. Burada, itinalı bir elyazısıyla yazılmış 1967, 1969, 1971, 1972 ve 1982 yıllarına ait notlar bulunuyordu. Bu defterde, kasetlere kaydedilmiş bir arşivin dökümü yapılmıştı ve bu kayıtlar, evin kızlarının, torunlarının konuşmalarını, ailenin öğle yemeğindeki sohbetlerini, iki ülke arasındaki (Türkiye ve Almanya) telefon konuşmalarını, karşılıklı gönderilmiş mesajları ve iki ülkeye ait müzikleri belgeliyordu.

Bulduğum bir kasetin üzerindeki etikette şunlar yazıyordu: “Semra Ertan’ın kendi sesi ve ölümü üzerine ses kayıtları / Vehbiye ve Zühal Bilir’in Hamburg’daki radyo ve televizyon kanallarıyla olay üzerine konuşmaları. (25. Mayıs ve 29. Mayıs 1982 / Gani Bilir 1982).”

Ailem, ona ait çeşitli nesnelere, belgelere, müzik albümleri ve farklı dönemlere ait fotoğrafların yanı sıra, Semra’nın yazdığı şiirleri ve makaleleri arşivlemişlerdi. 1956 doğumlu Semra Ertan, 1972 yılında Türkiye’den Almanya’daki ailesinin

yanına taşındıktan sonra, burada, teknik çizer ve tercüman olarak çalışmış, aynı zamanda da 350'den fazla da şiir yazmıştı. Semra 1982 yılında, Almanya'daki yabancılara yapılan ırkçılığı protesto etmek için Hamburg'da kendini yakarak hayatına son verdi.

2013 yılında teyzem Semra Ertan'a atfen, onun şiirlerinden yola çıkan, aynı isimli bir belgesel bir film yaptım; bu iş, onun hikayesiyle yüzleşmek üzere yapılmış, film formatında bir arşivdi. Burada görmüş olduğunuz çalışma da aynı araştırmanın devamıdır.

Elinizdeki bu kitapçıkta, yukarıda bahsi geçen kasette yer alan, dedemin, anneannemin, Semra Ertan'ın ve annem Zühal Bilir'in seslerini içeren tüm kayıtları yazılı olarak bulacaksınız: Aile içinde bu ölüm üzerine konuşmaları; Semra Ertan'ın Radyo NDR'de "benim adım yabancı" adlı şiirini okuduktan sonra, Alman toplumundaki ırkçılığı protesto etmek amacıyla kendini yakacağını ilan ettiği, bir göçmen, bir şair, bir işçi ve bir insan olarak Almanya'daki hayatını anlattığı radyo programı; o zamanlar daha 4 yıldır Almanya'da bulunan henüz 21 yaşındaki annemin, olayın genç göçmenler için ve Semra'nın kız kardeşi olarak kendi adına politik olarak ne anlama geldiğini anlattığı kayıtlar.

Burada, Semra Ertan'ın ölümünün Türkiye medyasındaki yansımalarını da dinlemek mümkün. Gazetelerin bu konu üzerine yazdıklarını, Radyo haberle-

rindeki yorumları, evinde Radyo yayınlarını kayıtlarken, bir sonraki adımın Semra'nın yazdığı şiiri mi yoksa en sevdiği şarkı mı olacağını bilgisini, dedem bizzat kendi sesiyle bizlere anlatıyor.

Bu çalışma, ailemin göçmenlik hikayesini ve deneyimini anlatan kişisel bir arşivden yola çıkan bu kitap ve ses kayıtlarından oluşuyor. Ancak diğer çalışmalarımda olduğu gibi, burada da amaç, bütünlüğü ve sürekliliği olan bir hikaye anlatmaktan çok, bu olay üzerinden konuyla ilgili genel bir bakış açısı kurmaktır.

Radyo kayıtlarının bir kısmı, kayıt kesintilerinden ya da ses bozukluğundan anlaşılabilir haldeler. Kitapta, bu bölmeler (...) olarak işaretlendirilmiş ve bilinçli olarak tamamlanmamıştır. Böylece aralar, boşluklar ve beyaz imajlar üzerinden hikayede görünmeyen yanlar oluşmakta.

Bu iş de, bundan bir öncekinde olduğu gibi, benim hiç tanışmadığım teyzem Semra Ertan, annem, dedem ve anneannem ile benim aramda bir karşılaşmadır. Onlara bu bağlamda bana olan güvenlerinden ve sevgilerinden dolayı teşekkür ederim.

Cana Bilir-Meier | Viyana, 2017

Einleitung

Im Jahr 2012 habe ich in der türkischen Stadt Mersin, in einem Schrank meiner Großeltern Gani und Vehbiye Bilir, ein Notizbuch mit dem Titel „Gani Bilir. Ses Alma Rehberi“ (Gani Bilir. Tonbandverzeichnis) gefunden. Unter dem Titel waren in sorgfältiger Handschrift die Jahreszahlen 1967, 1969, 1971, 1972 und 1982 notiert. In den dokumentierten Tonbändern und Kassetten sind festgehalten: Stimmen der Töchter und Enkelkinder meiner Großeltern, Stimmen der Familie beim Mittagessen, Telefongespräche zwischen Verwandten in der Türkei und

in Deutschland, Nachrichtensendungen und Musik aus den beiden Ländern. Ich fand darunter eine Kassette mit folgender Aufschrift: „**Semra Ertan. Ihre eigene Stimme. Aufnahmen zu ihrem Tod. Vehbiye und Zühal sprechen mit Radio- und Fernsehreportern in Hamburg. Aufnahmen vom 25.5. und 29. 5. 1982**“. (Gani Bilir, 1982).

Meine Familie sammelte: Gegenstände, Dokumente, Musikalben und Fotografien aus unterschiedlichen Zeiten. Die Sammlung enthält ebenso Gedichte und politische Satiren von Semra Ertan.

Semra Ertan, geboren 1956 in der Türkei, zog 1972 zu ihren Eltern in die Bundesrepublik Deutschland. Sie arbeitete hier als technische Bauzeichnerin und Dolmetscherin und schrieb über 350 Gedichte. 1982 verbrannte sich Semra Ertan in Hamburg, um ein Zeichen gegen die Ausländerfeindlichkeit und den Rassismus in Deutschland zu setzen.

2013 habe ich einen Film mit dem Titel Semra Ertan produziert, der ihre Gedichte und meine Bilder zeigt; eine filmische Begegnung – ein Archiv in einem filmischen Format. Diese Arbeit hier ist als Fortsetzung jener Recherche zu verstehen.

Im folgenden Heft finden Sie ein komplettes Transkript der erwähnten Kassette mit den Aufnahmen meines Großvaters, meiner Großmutter, Semra Ertans und meiner Mutter Zühal Bilir. Sie sprechen über den Tod. Semra Ertan spricht im Radio des NDR's ihr Gedicht „Mein Name ist Ausländer“ und erzählt, dass sie sich aufgrund des Rassismus' in der deutschen Gesellschaft verbrennen will. Sie berichtet von ihrem Leben als Migrantin, als Arbeiterin, als Poetin, als Mensch. Wir hören meine damals 21 Jahre alte Mutter sprechen, die zu dieser Zeit seit vier Jahren in Deutschland war. Sie erzählt, was Semras Tat für junge Migranten_innen und für sie als Schwester politisch und persönlich bedeutet.

Wir erfahren auch etwas über die damalige türkische Perspektive. Konkret, was

die türkischen Zeitungen über den Vorfall und den Tod von Semra Ertan dachten. Kommentiert werden die einzelnen Radiobeiträge durch meinen Großvater selbst. Während er zuhause die Radiobeichte aufnahm, kündigte er immer wieder an, was als nächstes folgen würde – sei es Semra Ertans Gedichte oder ihr Lieblingslied.

Diese Arbeit besteht aus dem vorliegenden Buch und einer Audioarbeit, die zusammen ein eigenes, persönliches Archiv über Migrationserfahrung und die Geschichte der Migration meiner Familie ergeben. Wie in meinen anderen Arbeiten erzählt dieses aber keine vollständig stringente Geschichte, sondern stellt mein Blick auf etwas dar.

Einige Stellen der Radioaufnahmen sind bruchstückhaft und wegen Tonunterbrechungen nicht zu verständlich. Diese sind mit (...) gekennzeichnet und wurden bewusst nicht vervollständigt. So entstehen Pausen, Lücken, leere Bilder und es ist nicht alles sichtbar.

Auch ist diese Arbeit hier eine Begegnung zwischen mir und Semra Ertan, meiner Mutter und meinen Großeltern. Ich möchte vor allem ihnen für das mir entgegengebrachte Vertrauen und für ihre Liebe danken.

Cana Bilir-Meier | Wien, 2017

Semra Ertan | Her Own Voice

[00:00–02:44]

Turkish-speaking Radio: Let us begin with our programme for all Turks living in Germany. I would like to welcome you all and wish you a good evening. This is the Westdeutscher Rundfunk (West German Broadcasting Corporation).

Gani Bilir: On 25 May 1982, Semra gave a statement to the Westdeutscher Rundfunk and the ZDF (Zweites Deutsches Fernsehen / Second German Television), in other words, to television and radio.

Reporter/german-speaking Radio: Renate Wolf drove to the woman to speak to her and to dissuade her from carrying out her plan and, above all, to understand her motives.

Renate Wolf: The young Turkish woman was sitting beneath a tree. She seemed lost, dainty and fragile. It took some time to get a conversation going. She had recurring dizzy spells and finally agreed to stop her hunger strike. She let me address her with the familiar form “du” and told me her story. “I’ve had it up to here”, she said and wiped her hand across her eyes. She has been living in the Federal Republic of Germany for ten years. She came here from Turkey with her secondary school leaving certificate and wanted to learn a trade. But like her compatriots, she experienced hostility, a lack of compassion and hatred and eventually developed a nervous disease. After undergoing two operations, she quit her apprenticeship. Due to her psychosomatic disorder, she was categorised as severely disabled. She explained that the ongoing treatments made her feel like the doctors’ guinea pig, like a “test bunny”. For a year, she was married to a young compatriot who then died. She said the 370 Deutschmarks of social benefits she received per month were not enough to live on and not enough to take to the grave. Semra writes poems and prose but because she cannot find anybody who is willing to translate them into German, she has only been able to publish a few; and at some point, everything became unbearable for her, the Turkish girl. For when people ask her where she comes from, they suspect all

[02:44-05:07]

sorts of nationalities, even Arab and are friendly to her. But when she replies: “I’m Turkish”, she immediately feels hatred. She has tried to end her life several times, with pills, and she often uses the word “überdrüssig (weary)”. It seems that one doctor had also grown tired of her and from pumping out her stomach once again. Apparently, he told her that pills were not going to work for her, and that as she lived in Kiel, she should rather jump from the Holtenau High Bridge. At some point, she actually followed his advice and was saved, by people, she says. And now this point has come again. Hopelessness, despair, pointlessness – and not only for her own sake, but also for the sake of her compatriots. She wanted to do something spectacular. She informed the media, very cool and matter-of-fact, and then I found out the reasons during our conversation.

Gani Bilir: Now Semra will answer some questions.

Semra Ertan: So, I’m here in Kiel, and until I started the hunger strike, nobody wanted to listen to me. Nobody wanted to come to me, nobody wanted to hear my voice.

Renate Wolf: You want your voice to be heard? Why do you want to start a hunger strike?

Semra Ertan: Yes, so that the German authorities listen und maybe become a bit better and kinder. Then maybe they’ll say: well, okay, we should at least not treat the others this badly. At least they should not be treated like dogs. I want Germans to treat me like a human being.

Renate Wolf: And what had you planned to do today?

Semra Ertan: Yes, I wanted to kill myself amidst many people, to make them stop and think. In 1961, you said: “Welcome, migrant workers”, but you were only welcoming us as a labour force. If we were all to go back, who would do the dirty work?

Renate Wolf: Semra also called the ZDF and was fortunately put through to an experienced social worker. She now wants to take care of Semra. It is Semra’s birthday today, she has just turned 25 and still doesn’t really know where she belongs.

[05:07-06:53]

Semra Ertan (recites her poem 'My Name is Foreigner'):

*I work here,
I know how hard I work.
Do the Germans also know?*

*My work is tough,
My work is dirty.*

*If you don't like it,
Go back home, they say.*

*I will keep on saying it,
Even if they say,
Look for another job.
But it is neither the Germans' fault,
Nor the Turks' fault.*

*Turkey needed foreign exchange,
And Germany needed us, the workforce.
My country sold us abroad,
Like stepchildren.
Stepchildren there, stepchildren here, useless.*

*And yet they needed foreign exchange and peace and quiet
From the dissatisfied.
My country sold me to Germany.
My name is foreigner.*

Reporter/german-speaking Radio: Dear listeners, sadly enough, I must now continue with this story of despair. Half an hour ago, we received another call. Tonight, the young Turkish woman followed through. She tried to take her own life. At 5:15 a.m., the police found her in her flat and took her to hospital, she is currently in intensive care.

[06:55-09:25]

Gani Bilir: : On 26 May 1982, the day after Semra made her statement, she set fire to herself in Hamburg, 150 metres away from the police station David Wasser Tribunal. It was her birthday.

Reporter/turkish-speaking Radio: She set fire to herself. A day before the incident, she told the reporters of the NDR-Hamburg-Radio (Norddeutscher Rundfunk (=North-German-Broadcasting) and the ZDF-2 that she would set fire to herself as a sign against racism and thereby draw the media and the public's attention to these problems. Twenty-five-year-old Semra writes poems. Her poetry has been published, also in German books. She is a sensitive, despondent young woman, who lost her husband a year ago, dropped out of her apprenticeship and couldn't find a job. For her, however, the worst thing was the contempt she experienced wherever she went.

According to recent information, she had tried to oppose the right-wing extremists HLA (Hamburg Electoral Slate for Stopping Foreigners) of the NPD's (National Democratic Party of Germany) with their black masks, who were propagating their slogan 'Ausländerstopp' (Stop foreigners) on the day of the local elections in Hamburg. She also took part in the talks on the market square and the demonstration against xenophobia and racism. On Tuesday, she went on a hunger strike and on Wednesday morning, at about 5.30 a.m., she set fire to herself using a bottle of petrol. Bystanders and the police tried to help by throwing a blanket over her. Unfortunately, she could not be rescued and was taken to hospital with severe injuries and died there last night. Her death was in the news and all over Hamburg. Our colleague Bülent Garip is currently with the Bilir family. Let us switch to Kiel.

Bülent Garip: Mrs. Vehbiye, to begin with, we would like to express our condolences in the name of all Turks living in Germany. You lost your 25-year-old daughter. Your pain is surely immeasurable. Could you please tell us what happened? Had you spent the previous day together? Was she living with you? When did you find out what happened?

Vehbiye Bilir: We were together, we were always together. On the 24th she left the house. On the 25th, I prepared everything as it was her birthday on the 26th. Before that, I didn't hear from her. But I was very sad, so very sad! The week before, she had called to say she had a new job, that she was in Hamburg and I

[09:25–11:42]

shouldn't worry. On the 26th, her birthday, I waited for a message, but I didn't hear from her. I tried to call her several times, but got no answer. On the 27th, my husband got a call from (...). The consulate in Hamburg ordered him to their office. Mehmet, the man he spoke to on the phone, told him that our daughter had burnt 52 % of her body. Deeply distressed, my husband called me and said we had to go to Hamburg immediately. Semra burnt herself alive, he said. At the hospital, I was informed about everything (...), I wanted to see my daughter. The doctors told me her face was badly burnt and that she might die any moment. I asked them why – because of the Turks, they said.

She wanted to take a stand against the oppression of the Turks, so that Turks would no longer be subjected to this treatment. She said the Turks had been badly tormented. These women wanted to stop my daughter (...) NDR and ZDF reporters visited us. Because Semra had called them before the incident and had told them she was contemplating suicide, that she wanted to ignite herself with petrol – why, what are the reasons?

The first reason is the mistreatment of the Turks. The second reason is that she was sick, couldn't find work and got fired everywhere she worked. And these women tried to persuade her not to do it, they pressured her, but she still said no. At 6:30 a.m., they wanted to pick her up. But then the woman said she thought it would be better if the police came in plainclothes. They phoned the police again and told them to come in plainclothes so that Semra wouldn't run away. "At 7:30 a.m., we found the girl. We pleaded with her. She really is a very nice and cultured woman," (...) "We tried to stop her", the woman said. "We will find work for you, we promise." "It's my birthday tomorrow", Semra said. The women said, "we will get you a job. We will make the atrocities known all over Germany. The whole German public will be informed. That will be my birthday present to you", the reporter said to Semra. They recorded her voice. She said she could no longer stand the way the Turks were being tortured and tormented. She wanted to burn herself in the middle of the city to teach everybody a lesson. Why didn't she burn herself in Kiel? Because Hamburg is a metropolis which everybody knows, she explained.

Bülent Garip: You are Semra's younger sister. Semra was a Turkish girl with a great passion for literature. She was a very talented writer. In one of her poems she said:

[11:42-13:51]

*What am I living for?
I ask myself every day, for what and whom am I living?
I have no lover and no future,
No work, no tomorrow.
What am I living for? In this emptiness.*

As expressed in her poem, she had already withdrawn from life. Society had obviously worn her down.

Zühal Bilir: “Why am I alive?”, she asks. “I don’t have a future”, she says. She belonged to the second generation of young immigrant, and this is not just the case with my sister. Maybe this really could be a sign that the Germans understand. Yes, today many young Turks are in a similar situation. “What am I living for?” she asks, “for something that doesn’t exist?” I ask myself the same question every day. In my work, I ask myself that question on a daily basis and never get an answer. The so-called integrational measures are useless. And my sister saw and experienced it for years: she was always rejected as a foreigner, as a woman and as somebody suffering from poor health. Unemployment, being unable to do anything, destroyed her in a time when right-wing extremism and racism were on the rise.

Bülent Garip: Your mother was talking about the German television station ZDF-2 and NDR-Radio. This is a very interesting aspect. Could you perhaps give us a little summary?

Zühal Bilir: My sister was a very pensive, introverted person. She was deeply moved by poems. Her poems were often published in different media. The Atelier- Verlag published her work several times. In a sense, she publicised the Turkish society’s problems and wanted to make sure this issue would receive a lot of attention. This also explains why she chose Hamburg. A day before the incident, she phoned the ZDF and told them she was going to kill herself. Of course, nobody believed her. But when the social worker heard the news, she took it very seriously and tried to talk Semra out of her plan. At the same time, Semra gave an interview, in which she kept saying that racism were driving her to despair, that she hated Germans for being this way and could no longer live here. An assault on Turks by a German had moved her deeply and made her feel even more desperate. This also strengthened her resolve to carry out

[13:51-13:07]

her plan. And she couldn't take it anymore, which is why she chose to do it in Hamburg in such an extreme way and went up in flames like a piece of wood. She wanted to burn like wood to show people the fire that had ignited her.

Bülent Garip: It goes without saying that we are greatly saddened. A human being has sacrificed herself in the name of the oppression and torture experienced by Turks and xenophobia and racism, which has been an issue for quite some time. There is nothing more to say. I would like to express my condolences to all Turks living in Germany and wish them patience and hope.

Vehbiye Bilir: My sacrificed child, my child who sacrificed herself.

[15:07–18:53]

Song: **Lies my brave hero** (Zülfü Livaneli)

*Here, in these tiny little streets of my home,
With hands that are too sore to hold anything,
Permeated by his poems,
Lies my brave hero. (**)*

*Today I am sad and do not want the roses to open their blossoms,
They brought me the sad news about my hero.
On an iron bed beneath stone cedars
Lies my brave hero.*

*Neither did he do wrong, nor did he hurt a soul.
He was pure as bread and clear as water,
He was convicted without anybody's knowledge
And now my brave hero is lying here.*

*Is there still space for another grave among all the others?
Is there enough stamina after thirteen years in prison?
If I ask the Angel of Death, will he (also) take my life?
My brave hero lies here. (*)*

(*) “*aslan*” means “*lion*”, but is often used in the sense of “*hero*”.

(**) meaning he is dead

[18:55–21:58]

Turkish-speaking Radio: We will now begin with our programme for all Turks living in Germany. I would like to welcome you and wish you a good evening. This is the Westdeutscher Rundfunk Cologne.

Reporter/turkish-speaking Radio: There was no report of the protest burning in the German newspapers, as there are not enough magazines on this topic and nothing was published about it, neither before nor after. In the Turkish media, however, the incident was very prevalent. They also reported from an external perspective. They believed racism to be the cause of this suicide (...).

Racism and alienation in a foreign country. Conflicts undoubtedly played a role in 25-year-old Semra's case. Karin Böckermann, one of the ZDF editors, tried to talk Semra out of her plans, but failed. Ms. Böckermann is a social worker with experience in the field of psychology. She knows Turkey and Turkish society, has been to Turkey four or five times, has lived in Iran and has conducted research on the topic of incompatibility in foreign societies. She has also had to deal with similar problems herself since she came here from East Germany even though both societies are German. Ms. Böckermann says that she can definitely understand how Semra feels and explains: "The notion of suicide was already rooted in her subconscious; nonetheless we tried very hard to find an occupation for her. Unfortunately, we were unsuccessful. It was impossible."

Dear listeners, on Tuesday, after bidding the two German ladies farewell, she spent her last evening at the centre of the HDF Hamburg (Sosyaldemokrat Halk Dernekleri Federasyonu / Federation of People's Associations of Turkish Social Democrats). There she spoke with refugees from Turkey and read her poems about issues facing foreigners and refugees. She drank a lot of tea and left the premises at about 1:20 a.m., despite lots of persuasion. After that, nobody knows where she went. In the morning, at about 5 a.m., she carried out her consciously chosen, painful suicide with the help of a bottle of petrol. While she was setting herself on fire, a police patrol came to her rescue. They were too late, however, and 52% of her body had already been burnt. After three days in a coma, she died at the Hafenkrankehaus, where they had taken her.

Dear listeners, Marie Wolf from Hamburg Radio, who was one of the first to speak to Semra Ertan, has the following information for us:

[21:58–25:11]

Marie Wolf: I met Semra at the place she had mentioned when she first called the NDR, the Norddeutsche Rundfunk. She seemed calm, I told her I wanted to speak to her and she agreed to it. When she stood up, I saw that she was trembling. During her call, she had told us that she had started her hunger strike, which was probably the cause of the trembling. With this act, she wanted to draw attention to the situation of Turks living in Germany. She wanted to make this visible for everyone, which is why she wanted to burn herself in the open. She wanted to make people think and also to serve as an admonition. Her message was that people should try to get along and live together in peace and harmony.

We then went to a restaurant where I managed to talk her out of her hunger strike. After having some coffee, she also ate something. We had a conversation for our radio station: “I’ve had it up to here, I finally want to talk, to vent about my suffering”, she said and wiped her hand across her eyes, to which I replied: “Of course, that’s why we’re here, please talk”. She told me that she had come to the Federal Republic of Germany ten years ago, that she was living in Kiel and that her mother and father were separated but often spent time together. She wanted to learn a trade in Germany but became ill soon after her arrival. From then on, her illness kept resurfacing. After two operations, she was no longer able to obtain any qualification. She attended a training centre for people with physical impairments, but did not make any progress or improvement. For her, this experience was yet another setback. She married a young Turk, who died a year later, making her a very young widow. She told me all this during a long conversation.

Before calling the Norddeutsche-Rundfunk, she had called the ZDF. Fortunately, the person at the ZDF was a social worker. At 6:30 p.m., I went to the meeting place together with the social worker. She had told the social worker from the ZDF the same things she had told me. Semra was also a poet. We talked about her poetry. Some of her poems have been published in German. I told her she could also listen to our conversation on the radio if she wanted to. She wanted me to give her a tape recording of our conversation and I said that I would give it to her as a birthday present. After preparing my conversation with Semra for our programme, I got the news half an hour before the planned broadcast. At 5:15 in the morning Semra poured petrol over herself and set fire to herself. The police saw her light up in flames. They tried to save her and took

[25:11–26:53]

her to hospital. She was admitted to the emergency ward. She had third-degree burns. She was taken to a private hospital but it was too late. She died this morning. Semra was a very pretty woman, a truly impressive personality. She was often asked where she came from, “I come from home”, was her response. “Okay, but where do you really come from?”, they would reply. “Guess”, she said. Countries all over the world were suggested. She would laugh and say no. They even asked if she was an Arab but she just laughed at these speculations. When finally revealing that she was Turkish, she would immediately sense hatred. For these people, Turks are different. I asked her why this was so: “It’s all about prejudices. These people never believed I was Turkish because I don’t wear a headscarf. Nor am I chubby. Even if this was so, we’re human beings. I ask myself : whythese prejudices?. People with prejudices don’t regard us as human beings”, she told me. Finally, she confessed: “I don’t know where I belong, I cannotlive neither in Turkey orin Germany. (...) If I were to return to Turkey, without an education, I would be treated like a second-class citizen”.

“I don’t know where I am”, she told me. She wanted to get a qualification in Germany so she could return to Turkey becausein Turkey, she wouldn’t get anywhere without a job either. Without a job, she would have also been treated like a second-class citizen in Turkey, just like she felt she was being treated in Germany.

[26:55-28:12]

Song: **I have traveled a lot** (traditional)

*I have traveled a lot,
In the foreign,
Poor they speak my name,
In her mouth,
In all the thousand corners of this world,
I feel in a foreign country*

*This fate makes me cry,
Do not make me laugh,
Fate, fate, fate.
Have you chosen me now?
Enough, enough, enough.
do you not care how I am?*

*What is intended for me,
This cruel fate,
Is always and everywhere behind me,
With the punishment,
Hardship and pain.*

*Fate, fate, fate.
Have you chosen me now?
Enough, enough, enough.
do you not care how I am?
I kept the past as secret,
Before all eyes,
The separation is only an excuse,
For lied words,
It takes me to strange places,
Without return.*

[28:12–30:55]

Reporter/turkish-speaking Radio: The Turkish consulate in Bonn have also expressed their deep sorrow and said they would do everything they could to resolve this matter. 25-year-old woman Semra Ertan burnt herself as a protest against racism (...). Today, journalists met with young people in Hamburg. They demanded “a change in the policy on foreigners, instead of humiliation and discrimination, people should find a way to come together”. Based on his many years of experience as Interior and Foreign Minister, Hans Dietrich Genscher (Federal Minister of the Foreign Office from 1974-1982) came to the conclusion that the causes for the humiliation of minorities have negative effects on the ethnic groups in question: “The German people should never forget that we asked the foreigners to come, this is a fact they should not suppress”.

*If I get lost one day,
Don't call me,
I am in Germany.*

Dear listeners, this quatrain is one of Semra Ertan's last poems. Twenty-five-year-old Semra no longer exists in Germany. Today, her funeral took place in Hamburg. Tomorrow her body will be transferred to Turkey, to Mersin, her place of birth. There she will be buried. She herself is no longer in Germany but we will probably be hearing a lot about Semra. Since Sunday, the information about this incident in Hamburg which we disclosed on Saturday and Sunday has also been circulating in the Turkish newspapers in Germany. This case is now dominating the front pages. Foreign Minister Genscher stated that this should be a warning to the German people. He called for a common, rational method of the prevention of racism. You are probably asking yourselves whether there was ever a time when racism was not an issue, and you are right.

Dear listeners, the newspaper Hürriyet initiated a letter-writing campaign against racism inspired by the tragedy surrounding Semra Ertan. The campaign demands a preventive law against racism. In today's issue of Hürriyet, a member of the Social Democratic Party of the Federal State of Lower Saxony, Erkin Kürşat, was given the opportunity to express his critical opinion. The text with the title “Hört uns zu (Listen to us)” appeared in both German and Turkish (...) and focuses on the migrant workers, in other words, the Turks (...), the text is very critical of the entry and exit regulations in Germany. The decision to limit family reunifications is not consistent with the agreement of the European Convention on Human

[30:55-34:48]

Rights, the agreement on a common market, and the German Constitution. Erkin Kürşat mentions the pension funds into which Turkish citizens pay over two billion Deutschmarks in premiums, thus bringing 40 to 50 billion Deutschmarks to the German economy. In his article, Erkin Kürşat writes: the burnt body of the Turkish woman Semra should encourage all politicians in Germany to finally overcome their fear of elections. Despite unemployment in the German economy, the German nation needs foreign workers and the fact that from the 1990s onwards there will be an even greater demand for workers should be addressed openly and honestly. Their conscience should hold them responsible to this task. Besides those responsible in Germany, Semra's death should also compel the Turkish government to take responsibility. This sad case shows that our politicians should not be allowed to view the Turks working abroad as mere "foreign exchange machines". Politicians should meet their responsibilities towards Turkish citizens and not only acknowledge their problems in political speeches but also actively intervene. To defend the rights of the migrant workers Turkish politicians should rethink their relationship with the German government and follow the example of Atatürk's honourable foreign politics. The lead story in the *Kölner Stadtanzeiger* claims that Semra's death would affect German society more than Romy Schneider's suicide.

The article draws attention to the problems experienced by the second generation of Turks in Germany. At the protests against racism which accompanied the local elections in Hamburg on Sunday, there were banners with Semra Ertan's photos. More than five thousand Germans took part in the demonstrations in Hamburg. Bülent Garip will give us the details.

Bülent Garip: Last week Semra Ertan's suicide inspired demonstrations against xenophobia in Hamburg. The demonstration was led by an association called "gemeinsame Aktion (communal action)", a consolidation of churches, unions, and various other organisations, and included over five thousand people. In keeping with the slogan "Nachbarschaft mit Fremden und freundschaftlichen Beziehungen" (Neighbourliness with foreigners and amicable relations), a protest was organised. They also demanded that the radical right-wing HLA (Hamburg Electoral Slate for Stopping Foreigners) be banned from the elections in the following week. Many of the demonstrators, both old and young people from Germany, carried banners. In the closing speech of the demonstration, the case of Semra Ertan, who burnt herself as a protest against racism the week before, received particular mention. Besides the banners dedicated to Semra's story, Ger-

[34:48–37:52]

mans were called upon to stand united against racism during a three-hour march. The slogans on the banners read: Foreigners are not to blame; stop racism before it's too late; equal rights for foreigners. The banners were an attempt to get politicians' attention. The protesters also addressed the fact that the recently introduced measures are not compatible with European Human Rights.

(...) burnt herself immediately. A day before her suicide, she also talked to the reporters from the NDR Hamburg Radio and the ZDF2 about xenophobia/racism to raise public awareness.

Reporter/turkish-speaking Radio: In yesterday's issue of the newspaper Bild am Sonntag, Semra Ertan's poem was printed with a small change and thus falsified. Eight to ten hours before her suicide, she had read the poem on the Norddeutsche Rundfunk Radio. We don't know whether the poem was altered intentionally or merely misprinted, but this change distorts the whole poem and its meaning, which now reads as follows: "But it is not the Germans' fault, it is the Turks' fault". On the Norddeutsche Rundfunk, however, Semra had recited her poem as follows: "But it is neither the Germans' fault, nor the Turks' fault." The German press agency DPA reported that there was no space for Semra's poem in the Turkish press.

On the other hand, we have received new information about her suicide. The person who sold Semra the bottle of petrol, the employee working at the petrol station, also happened to be Turkish. As they were speaking German, neither realised that the other was Turkish. After Semra poured petrol over herself and set fire to herself on the Hafensstraße outside a restaurant or pub, a few Greeks working there saw her. The three Greeks, who witnessed the incident, tried to save Semra with a fire extinguisher. The police only came to the scene afterwards.

Newsreader: Dear listeners, the problem of unemployment and neo-Nazi groups is hardly or insufficiently addressed and processed in the Turkish public. (...) In Mardin this topic which is not new (...) the Bekir Hamitoğlus have assessed the situation of the Turkish workers living in Germany. They say it is getting worse every day and that the workers' problems must be solved as soon as possible. They demand the founding of a ministry for this purpose. The Hamitoğlus claim that the humiliations the Turkish workers are subjected to in Germany often lead to suicide. The racism in Germany is caused by the fascist media and (...) through their actions, they hope to get signatures.

[37:46–39:17]

Gani Bilir: Now we are going to listen to Semra's favourite song:

Song: **Olive Eyes** (unknown interpreter)

*Your eyes are like olives.
Why do I feel so attracted to you?
Who is to blame for this love?
Oh my rose! I have moved away from your thorns.
Your eyes are like olives.
What are you doing so far away?
I am sending you my songs.*

*Eyes like olives,
I planted yearning on your paths.
When you find it, ask it about me.
The twilight by your side is tinged with the hue of a dried rose.
Oh, my olive eyes, what are you doing so far away?
I am sending you my songs.*

Semra Ertan | Kendi Sesi

[0:00–02:17]

Türkçe Radyo: Almanya'daki tüm Türkler için Türkçe yayınıımıza başlıyoruz. Hepinize candan selamlar, iyi akşamlar sevgili dinleyiciler. Burası WDR, Westdeutsche Rundfunk Köln.

Gani Bilir: Semra'nın 25 Mayıs 1982 tarihinde Hamburg'da Westdeutsche Rundfunk ve ZDF'e, yani televizyon ve radyoya verdiği beyanat.

Alman Radyo Spikeri: Renate Wolf, kadınla konuşmak, onu niyetinden caydırmak ve en önemlisi bu insanı anlamak için olay yerine gitti.

Renate Wolf: Genç Türk kadını bir ağacın altında oturuyordu. Kaybolmuş, narin ve kırılğan birine benziyordu. Konuşmaya başlamamız zaman aldı, sık sık başı dönüyordu. Ve en sonunda açlık grevini bitirme önerime yanaştı. Ona “sen” diye hitap edebiliyordum ve hikayesini öğrendim. “Burama kadar geldi” dedi, elini gözlerinin hizasına getirerek. On yıldır Almanya'da yaşıyor. Orta öğretim derecesiyle Türkiye'den buraya gelmiş ve bir meslek sahibi olmak istemiş. Fakat kendisinin ve ülkesinden gelenlerin maruz kaldığı düşmanlık, saygısızlık ve nefret yüzünden sinir hastası olmuş. İki tane ameliyat geçirmiş ve eğitimi onu ruhsal olarak yıpratmış. Psikosomatik bozukluk nedeniyle ağır engelli biri haline gelmiş. Uygulanan türlü türlü tedaviler onu bir deney tavşanı gibi hissettirmiş. “Deneme tavşanı gibi” diyor. (Çevirmen notu: burada Semra Türkçe terimi bire bir Almanca'ya çevirmiş, Almanca terimi kullanmamış).

[02:17-05:07]

Bir sene boyunca kendi ülkesinden biriyle evli kaldıktan sonra eşini kaybetmiş. Aylık 340 Mark sosyal yardımla ne yaşamam mümkün, ne de ölmem, diyor Semra. Şiirler ve yazılar yazıyor ama bunları Almanca'ya çevirecek kimseyi bulamadığı için bugüne kadar sadece az sayıda yazısını yayımlatabilmiş. Bir süre sonra her şey çekilmez bir hal almış bir Türk olarak. Her seferinde birileri nereden geldiğini sorduğunda, birçok menşeyi yakıştırmışlar ona. Hatta Arap olduğunu zannedenler bile olmuş ve buna rağmen iyi muamele görmüş. Ama sonunda, Türk olduğunu söylediğinde, duyulan nefreti hemen hissetmiş. Birkaç defa hayatına son vermeyi denemiş yuttuğu haplarla. Semra 'bıkın' kelimesini çok sık kullanıyor ve midasını birkaç kez yıkayan bir doktor da durumdan bıkmış olacak ki bu işin hap yutmakla olmayacağını söyleyerek, Semra'ya yaşadığı yer olan Kiel'deki Holdenau Köprüsü'nden atlmasını tavsiye etmiş. Daha sonra bunu da denemiş Semra, ama gene kurtarmışlar. "İnsanlar tarafından kurtarıldım" diye anlatıyor. Şimdi tekrardan aynı noktaya gelmiş: önünü görememe, umutsuzluk, anlamsızlık hissi. Sadece kendisi için değil, ülkesinin Almanya'da yaşayan tüm insanları için de dikkat çekici bir şeyler yapmak istiyor. Kendine güvenli ve nesnel bir şekilde medyaya haber verdi ve ben de kendisinden buradaki konuşmamızda durumun sebeplerini öğrendim.

Semra Ertan: Burada, Kiel'de, açlık grevine başlıyorum. Kimse beni dinlemedi, yanıma gelmedi ve sesimi duymak istemedi.

Renate Wolf: Sesini duyurmak için bugün burada açlık grevine başlamak istiyorsun. Neden?

Semra Ertan: Evet, Alman kurumları bunu duymalı, sonunda belki biraz daha iyi kalpli olurlar. Belki derler ki, ötekilere karşı bu kadar kötü olmamalıyız. En azından bize köpek gibi davranmamalılar. Bir Alman tarafından insanca muamele görmek istiyorum. Evet, kendimi bir sürü insanın ortasında öldürmek istedim. Biraz olsun düşünsünler, kafa yorsunlar diye. 1961'de bize dediniz ki: *Hoş geldiniz misafir işçiler*, ama bu sadece bizim işgücümüz içindi. Hepimiz ülkemize geri dönsek pis işlerinizi kim yapacak?

Renate Wolf: Semra ayrıca ZDF'yi de aramış ve şans eseri kendisiyle ilgilenmek isteyen deneyimli bir sosyal pedagoji uzmanına denk gelmiş. Ve bugün Semra'nın 25. doğumgünüydü ve o hala nereye ait olduğunu bilmiyor.

[05:07-06:17]

Semra Ertan 'benim adım yabancı' adlı şiirini okuyor:

*Burada çalışıyorum,
Ne çetin çalıştığımı,
ben biliyorum ama,
Alman da bilir mi acaba?
İşim zor ve pis benim,
hoşuna gitmiyorsa
dön ÷lkene derler,
zor ve pis benim işim,*

*ısrarla tekrarlayacağım işte,
laflarını yüzlerce kez işitsem de;
"beğenmiyorsan çek git, çalış başka işte ..."
ama suç Alman'ın değil,
suç Türk'ün de değil.*

*Türkiye'ye döviz lazım
Almanya'ya da biz, yani emeğimiz,
Ülkem bizi gurbete sattı,
Üvey bir çocuk gibiyiz,
Burada üvey, orada üvey,
değersiziz biz.*

*Ama yine de döviz isterler,
ve sesimiz çıkmasın isterler biz mutsuzlardan.
Ülkem beni Almanya'ya sattı
Benim adım yabancı.*

Alman Radyo Spikeri: Maalesef bu umutsuz hikayeye devam etmek zorundayım sevgili dinleyiciler, yarım saat önce bir telefon aldık. Bu gece, o Türkiyeli bayan maalesef niyetini gerçekleştirdi ve intihar girişiminde bulundu. Saat 05:15 de, evinde polis tarafından bulunmuş ve Liman hastanesine sevk edilmiştir. Şu an hastanede yoğun bakımda kendisi.

Gani Bilir: Semra bu beyanatı verdikten bir gün sonra, yani 26 Mayıs 1982 tarihinde Hamburg'da David Wasser Tribunal polis merkezine 150 metre mesafede

[06:17–09:25]

benzinle kendini yaktığı gün, aynı zamanda kendisinin doğum günü idi.

Türkçe Radyo Spikeri: (...) kendini yaktı, üstelik burada yabancı düşmanlığını kınamak ve kamuoyunun dikkatini çekmek için başvurduğunda, olaydan 1 gün önce NDR Hamburg radyosu ve ZDF ikinci alman televizyonu programının muhabirlerine bildirdi. 25 yaşındaki Semra şiir yazar, şiirleri Türk gazetelerinde okur köşelerinde yer alan, aynı zamanda Almanca kitaplarda da yayınlanan, ince ruhlu bunalım geçiren bir genç. Eşini bir yıl önce kaybetmiş, meslek eğitimi yarım kalmış, is bulamamış ve en kötüsü kendi deyimiyle her gittiği yerde horlanıp durmuş. Gelinen son nokta Hamburg'da yerel seçimlere Ausländerstopp, yani yabancılar dışarı sloganyla katılan aşırı sağcı 'nin NPD (Ulusal demokrat parti) kara maskeli örgütü HLA'ya karşı açılan gençlik kampanyasında da yer almış. Ve Marktplatz'daki yabancı düşmanlığını yeren konuşmalara katılmış, mitinge katılmış, burada yabancı düşmanlığını eleştirmiş ve salı günü açlık grevine girmiş, çarşamba sabaha karşı saat 5:30 sıralarında da liman caddesinde bir benzin bidonuyla kendisini yakmış. Civardan yetişenlerle polis üzerine bir battaniye atarak kurtarmaya çalışmışlar ancak kurtaramamışlar, yaralı olarak hastaneye kaldırılmış ve dün gece ölümü ile birlikte bu acı haber de Hamburg'a yayılmış bulunuyor. Arkadaşımız Bülent Garip şuanda Kiel'de yaşlı Bilir ailesi ile görüşüyor, mikrofonlarımızı Kiel'e bağlıyoruz.

Bülent Garip: Vehbiye Hanım öncelikle size Almanya'da yaşayan tüm Türkler adına baş sağlığı diliyoruz. Gencecik 25 yaşında bir kızınızı kaybettiniz, bu küçümsenecek bir olay değil, acısı mutlaka çok büyük. Kısaca anlatır mısınız nasıl oldu? Beraber miydiniz bir gün önce? Yoksa ayrı bir yerde mi oturuyordu? Ne zaman haberiniz oldu?

Vehbiye Bilir: Beraberdik, hep beraberdik, yirmidördünde evden gitti, yirmi-beşinde hazırlılığını yaptım, ayın yirmialtısında yaş günü vardı, ondan önce haber alamadım. Fakat üzüntü içindeydim – ne derece? Bir hafta önceden telefon açmış, ben iş buldum, Hamburg'dayım, annem merak etmesin. Ben onu yirmialtısında da yaş gününe beklerken, bekledim bütün gün kızımdan haber gelmedi. Evine durmadan telefon açıyordum yine haber yoktu. Yirmiyedisinde bizim bey marketten telefon açtı, Hamburg konsolosluğundan beyimi aramışlar, büroya çağırılmışlar, orada bir bey var Mehmet Bey, geçmiş olsun kızınız bir kaza geçirdi, yüzde 52 kendisini yaktı. Bir üzüntü içerisinde beyim bana telefon açtı hazırlan Hamburg'a gidiyoruz dedi, Semra kendini yakmış dedi. Zaten oraya

[09:25-12:07]

gittiğim zaman hastaneden öğrendim (...) kızımı görmek istedim, yüzünün çok yandığını söylediler, her an ölebileceğini söylediler. Neden dedi, Türkler için. Türklere yapılan zulüme ben bir örnek olmak istedim, bir daha Türklere bunları yapmasınlar, Türklere çok işkence yaptılar demiş. O kadınlar geliyor mani oluyorlar kızıma (...) NDR ve ZDF deki hanımlar ziyaret ettiler, onlara telefon açmış ben intihar edeceğim demiş, benzinle yakacağım kendimi, neden olaylar nedir sebepler nedir? Birinci sebep Türklere yapılan işkence, ikinci sebep ben hastayım, bana hiç bir yerde iş vermiyorlar, her yerden kovuyorlar, artık yaşamak istemiyorum demiş. O hanımlar da ona yardım edeceğini söylemişler, ikna etmişler, çok sıkıştırmışlar, hayır demiş. Saat 6:30'da sizi gelip alacağız, lütfen, polislere haber vermişler. Fakat ondan sonra düşündüm diyor kadın, polislerin sivil olması daha iyi, tekrar polisleri arayıp aman sivil olarak gidin, kız kaçmasın diye. 7:30'da kızı bulduk diyor, rica ettik diyor, hakikaten hanım biri diyor kız çok kültürlü diyor. (...) mani olmaya çalıştık diyor. Seni işe alacağız, söz veriyoruz, demiş yarın doğum günüm, ben seni işe alayım, bütün Almanya'ya duyuralım, yapılan kötülükleri, bütün alman halkı duysun demiş, bunu da sana hediye olarak yaş günü hediyesi olarak vereceğim. Sesini almışlar, bildirmiş Türklere yapılan işkencelerden dolayı tahammül edemiyorum, ben kendimi şehrin ortasında yakacağım bütün herkese ibret olsun diye. Neden Kiel şehrinde kendini yakmadın da buraya geldin, burası büyük bir şehir, herkesin bileceği bir şehir.

Bülent Garip: Sen Semra'nın kız kardeşisin, Semra aynı zamanda edebiyata çok düşkün, kalemi güçlü olan bir Türk kıızı idi. Örneğin bir şiirinde şöyle diyor:

*Ne için yaşıyorum?
Her gün sorarım kendime,
ben ne için, kim için yaşıyorum?
Sevdiğim yok, geleceğim yok,
çalıştığım iş yerim yok,
yarınım yok,
ben ne için yaşıyorum,
yoklar içinde.*

Kısaca ablanı özetler misin, nasıl bir kişiydi?

Zühal Bilir: Şiirinde söylediği gibi, aynı şekilde, hayatından bıkmış bir insan olduğu anlaşılıyor, sahiden toplumun onu mahvettiği hissediliyor. Ne için yaşıyorum diyor, geleceğim yok diyor, çünkü kendisi burada ikinci kuşak yeti-

[12:07-13:08]

şen gençlerden ve yalnız kız kardeşim değil bu belki yaptığı bir, sahiden örnek olabilecek, Almanların görebileceği bir şeydir. Evet bugün binlerce Türk gençleri yine aynı durumda, ne için yaşıyorum diyor; Yoklar için mi? Bu soruyu ben her gün soruyorum , mesleğimde her gün soruyorum ve hiçbir cevap alamıyorum, yapılan Entegrasyon önlemleri'nin hiçbir şekilde faydası olmuyor. Ve kız kardeşim yıllardır aslını gördü ve yaşadı, yabancı olarak, kız olarak, aynı zamanda sakat olarak her yerden geri çevrildi. İşsizlik, iş yapamamak onu mahvetti. Yabancı düşmanlığının en büyük bir şekilde yeşerdiği bir zamanda.

Bülent Garip: Annen anlatırken, Alman ikinci televizyonu ZDF'ten ve NDR Radyosundan söz etti. Olayın ilginç bir yanı var, Alman ikinci televizyon ile NDR radyosu olarak, bunu kısaca özetleyebilir misin?

Zühal Bilir: Şöyle oldu; Kız kardeşim sahiden düşünen, ince bir insandı. Şiirlerden etkilenirdi ve yazdığı şiirler bir çok yerde yayınlanıyordu; Atelier Verlag'ta, (...)Verlag'ta çok kez yayınlandı. Türk gençlerinin sorunlarını dile getirirdi bir şekilde, yaptığı şeyin mutlaka büyük bir etkisi olsun istiyordu. Hamburg'da yapmasının nedeni de bu, yani orada yapmasının anlamı da bu yüzden. Bir gün evvel gidiyor, ZDF'e telefon açıyor, kendimi öldüreceğim diyor, kimse inanmıyor tabii ki. Fakat sosyal pedagoji uzmanıyla iletişime geçtiği anda bayan ciddiye alıyor onu ve bu fikirinden caydırmak istiyor. Aynı zamanda söyleşi yapıyor onunla. Bu söyleşide yine aynı şekilde yabancı düşmanlığı beni mahvediyor diyor, Almanlardan nefret ediyorum diyor, yaşayamayacağım burada diyor. Almanın ve (...) Türklere yaptığı bir saldırı onu daha da çok duygulandırıyor ve üzüyor. Nihayetinde bu protestoyu yapmaktaki kararlılığını pekiştiriyor ve dayanamayarak kararını eyleme çeviriyor. Hamburg ta yapma sebebi (...) iğrenç bir şekilde (...) bir şekilde çıra gibi yanıyor. Çıra gibi yanmak istemesi ve bunu bütün halka göstermesi, kendisini yakma sebebi de budur.

Bülent Garip: Üzüntü çok büyük, bunun yorumunu yapmaya da gerek yok. Bir kişi Türkler adına, Türklere yapılan işkenceler, zulümler adına, uzun zamandır adı edilen yabancı düşmanlığının kurbanı oluyor, ve bunun üzerine herhangi bir yorum yapılamaz. Size tekrar Almanya'da yaşayan bütün Türkler adına başsağlığı dileriz, sabır ve metanet diliyoruz.

Vehbiye Bilir: Kurban olduğum, kurban olduğum anam, kurban olduğum tatlım.

[15:08–18:58]

Şarkı: **Yiğidim Aslanım Burda Yatıyor** (Zülfü Livaneli)

*Şu Sılanın Ufak Tefek Yolları
Ağrıdan Sızıdan Tutmaz Elleri
Tepeden Tırnağa Şiir Dilleri
Yiğidim Aslanım Burda Yatıyor*

*Bugün Efkarlıyım Açmasın Güller
Yiğidimden Kara Haber Verdiler
Demirden Döşeği Taştan Sedirler
Yiğidim Aslanım Burda Yatıyor*

*Ne Bir Haram Yedin Ne Cana Kıydın
Ekmek Kadar Temiz Su Gibi Aydın
Hiç Kimse Duymadan Hükümler Giydin
Yiğidim Aslanım Burda Yatıyor*

*Mezar Arasında Harman Olur Mu
On Üç Yıl Mahpusta Derman Kalır Mı
Azrail Aç Susuz Canım Alır Mı
Yiğidim Aslanım Burda Yatıyor*

[18:58-22:21]

Türkçe Radyo: Almanya'daki Türkler için Türkçe yayınıma başlıyoruz. Hepinize candan selamlar, iyi akşamlar sevgili dinleyiciler. Burası Westdeutsche Rundfunk Köln.

Türkçe Radyo Spikeri: Protesto etmek için kendini yakış olayı, pek fazla basına yansımada, çünkü; gerek gazeteler gerekse dergilerde çıkmıyor, çıkanlar da erkenden hazırlanmış bulunuyor. Olayın Türk basınındaki yankıları ise büyük oldu. Gazeteler konuya daha çok yabancılar politikası açısından yaklaşıyorlar. Yabancı düşmanlığına tepki olarak değerlendiriyorlar bu alışılmadık tür intihar eylemini. Yabancı düşmanlığı ve yabancı ülkede yabancılaşma, uyumsuzluk, kuşkusuz bunlar, 25 yaşındaki Semra'nın olayında büyük etken. (...) ZDF Redaktörlerinden, Karine Böckermann, Semra'yı bu niyetinden vazgeçirmek için, büyük çaba harcıyor ama başaramıyor. Sosyal pedagoji ve psikoloji dalında çalışan Frau Böckermann, Türkiye'yi, Türk toplumunu tanıyan bir kişi, 4-5 kez Türkiye de bulunmuş, İran'da yaşamış ve yabancı bir topluma uyumsuzluk konusunu araştırmış bir kişi. Zaten kendisi de aynı sorunla karşı karşıya gelmiş ve Doğu Almanya'dan bu tarafa geçtiği zaman, iki Alman toplumu olmasına rağmen, aynı zorluklarla karşılaşmış. Semra'yı çok iyi anladığını söylüyor Bayan Böckermann ve diyor ki; intihar etmeyi bilinç altına yerleştirmişti, buna rağmen her türlü çabayı gösterdik kendisine, bir iş bir meşgale bulmak için söz verdik ama başaramadık. Başarmamızda olanaksızdı.

Semra Ertan iki Alman bayan gazeteciden ayrıldıktan sonra sayın dinleyiciler, salı akşamı, son akşamı HDF (Sosyaldemokrat Halkdernekleri Federasyonu) Hamburg merkezinde geçiriyor. Oradaki mültecilerle, mülteci Türkler'le sohbet ederek yabancı ve mülteciler konusundaki şiirlerini okuyarak. Üst üste çay içerek ve tüm ısrarlara rağmen gece saat 01:20 sıralarında lokalden ayrılıyor. Ondan sonra nereye gittiği belli değil, sabaha karşı saat 5 dolayında, St. Pauli yakınlarında liman caddesinde bir benzin bidonu ile, aklına koyduğu bu acı intihar eylemini gerçekleştiriyor. Kibriti çaktığı sırada devriye gezen polis yetişiyor ama vakit çok geç ve vücudunun % 52 yanıyor. Üç günlük komadan sonra da kaldırıldığı Liman hastanesinde maalesef kurtarılamıyor. Sayın dinleyiciler, Semra Ertan ile ilk konuşan ve kendisine yardım etmek isteyen Hamburg radyosu redaktörlerinden Marie Wulf bize şunları anlattı:

Marie Wolf: Semra ile Norddeutsche Rundfunk'a telefon edip, bildirdiği yerde buluştuk. Gayet sakindi, kendisi ile konuşmak istediğimi söyledim, kabul etti.

[22:21-23:18]

Ayağa kalkınca titrediğini fark ettim, bize telefon ettiği zaman açlık grevine başladığını söylemişti, herhalde açlığın etkisiyle ile titriyor diye düşündüm. Kendisinin ve Almanya'daki Türklerin durumalarının iyi olmadığını göstermek istiyordu bu girişimi ile, herkese bunu göstermek istiyor ve o yüzden herkesin önünde kendini yakmak istiyordu. İnsanların bu olaydan ders almalarını, bu durum üzerinde düşünmelerini istiyordu. İnsanları kendi aralarında daha iyi geçinip, birlikte dostça, arkadaşça yaşamaları konusunda uyarmak istiyordu. Sonra birlikte bir lokantaya gittik, kendisini başladığı açlık greviden vazgeçirmeye çalıştım ve ikna da ettim. Önce bir kahve içti, sonra bir şeyler yedi. Kendisi ile radyomuz için bir konuşma yaptık; ellerini gözlerinin hizasına kadar kaldırarak “Burama kadar geldi, konuşmak istiyorum, derdimi dökmek istiyorum” dedi. Tabi dedim onun için buradayız, konuş. On yıldan beri Almanya'da Kiel'de oturduğunu, anne ve babasından ayrı yaşadığını ama sık sık birlikte olduklarını söyledi. Almanya'da bir meslek öğrenmek istemiş ama buraya geldikten kısa bir süre sonra bir hastalığa tutulmuş, hastalığı hala da zaman zaman nüksediyormuş. İki kez ameliyat olmuş ve bu yüzden meslek öğrenememiş. Bedence sakatlara meslek öğreten bir okula devam etmiş ama oradan da bir sonuç alamamış. Büyük hayal kırıklığına uğramış. Bir Türk genci ile evlenmiş ama bir yıl kadar sonra eşi ölmüş, yani genç yaşta dul kalmış.

Semra ile yaptığımız uzun konuşmada bunları söyledi. Norddeutsche Rundfunk'a telefon etmeden önce ZDF'e de telefon etmiş. Allahtan ZDF'de konuştuğu kişi sosyal pedagogmuş. Saat altıbuçukta, bu sosyal pedagog hanım arkadaşla birlikte gittik buluşma yerine. Bana anlattıklarını ZDF'deki sosyal pedagog arkadaş da dinledi. Yazarlık, şairlik yanı da varmış Semra'nın, yazdıkları şeyler üzerinde durduk. Yazdıklarından bazılarını Almanca olarak yayınlamış. Konuşmayı dilerse radyodan dinleyebileceğini söyledim. Bu konuşmayı kasete alıp bunu kendisine vermemi istedi, ben de doğum günü hediyesi olarak kaseti kendisine vereceğimi söyledim. Semra ile yaptığımız konuşmayı yayına hazır hale getirdikten sonra, bandın yayımlanmasına yarım saat kala haberlerden öğrendim. Semra sabahleyin saat 05:15'te üzerine bir bidon benzin dökmüş ve alevler içinde yanarken polis tarafından görülmüş. Kurtarmaya çalışmışlar ve kendisini bir hastaneye kaldırmışlar ve acil servise almışlar. İkinci, üçüncü dereceden yanıkları varmış, sonra özel bir hastaneye kaldırmışlar ama hiçbir sonuç vermemiş ve bu sabah maalesef ölmüş. Semra çok güzel bir kızdı, gerçekten hayran kalınacak bir kişiliği vardı.

[25:18–26:53]

Kendisine sık sık nereden geliyorsun diye sormuşlar: evden geliyorum diye yanıt vermiş. “İyi ama evin nerede, nerelisin?“, diye sormuşlar: bilin, tahmin edin bakalım demiş. Hemen hemen dünyanın bütün ülkelerinin uluslarının ismini saymışlar, hep gülerек hayır yanıtını vermiş, hatta kendisinin Arap olup olmadığını soranlar olmuş, gülüp geçmiş bu tahminlere. Ama Türk olduğunu söyleyince karşısındakilerin kendisine kin duyduğu hissine kapılmış. Ona göre Türkler farklı insanlar. Bunun nereden kaynaklandığını sordum, bunların hepsi önyargılar, insanlar hiçbir zaman benim Türk olduğuma inanmadılar, çünkü başımda örtüm yoktu, şişman da değildim. Öyle bile olsa, biz de insanız, neden bu bizim ile ilgili önyargılar? Önyargılarla yola çıkanlar bizi insan gibi görmüyorlar, dedi. Son olarak şunları söyledi “Ben nereye ait olduğumu bilemiyorum. Ne Türkiye’de ne de Almanya’da yaşayabiliyorum. Meslek öğrenmeden Türkiye’ye gidersem, orada da ikinci sınıf insan muamelesi görürüm“ dedi.

Türkçe Radyo Spikeri: Türkiye Cumhuriyeti Bonn Büyükelçiliği de olaydan büyük bir üzüntü duyduğunu ve olayın açıklığa kavuşması için gerekli girişimde bulunulduğunu bildirdi.

[26:53-28:12]

Türkü: Çok gezdim dolaştım gurbet ellerde (geleneksel)

*Çok gezdim dolaştım, gurbet ellerde,
kem sözle anarlar, ismim dillerde,
garip kaldım ilde, bin köşelerde
ağlattı, güldürmez şu felek beni*

*felek, felek, felek
beni mi buldun,
yeter, yeter, yeter
bak ne hâl oldum*

*Bir zalim kader var, şu giran serde
peşimdedir benim, her an, her yerde
dermanı olmayan, çaresiz derde
düşürdü kurtarmaz, şu felek beni*

*felek, felek, felek
beni mi buldun,
yeter, yeter, yeter
bak ne hâl oldum*

*Maziyi gizledim, elâ gözlerde
ayrılık bahane, yalan sözlerde
dönüşü olamayan, uzak yerlere
götürdü, getirmez, şu felek beni ...*

*felek, felek, felek
beni mi buldun,
yeter, yeter, yeter
bak ne hâl oldum.*

[28:12-30:17]

Türkçe Radyo Spikeri: (..) 25 yaşındaki Türk kadını Semra Ertan Bilir'in, yabancı düşmanlığını protesto amacı ile kendisini yakması olayı hakkında, "Bu hepimiz için uyarı niteliğinde dehşet verici bir olaydır" dedi. Bugün Hamburg'da gazetecilerle konuşan gençler, "yabancılar politikası değişmeli, aşağılama ve ayrımcılığın yerini artık kaynaşmaya bırakmasına çalışmalıdır" dediler. Hans Dietrich Genscher (Alman Dışişleri Bakanı, 1974-1982) içişleri ve dışişleri bakanlığı görevleri sırasında, edindiği tecrübelerden, azınlıkları aşağılamanın ne sonuçlar doğurduğunu, halk gruplarının birarada yaşamalarına, ne denli olumsuz etki yaptığını çok iyi bildiğini kaydederek: "Alman halkı yabancıları bizim çağırığımızı hiçbir zaman unutmamalı, bilinçaltına itmemelidir" dedi.

*Bir gün kaybolursam eğer,
sakın ha aramayın beni,
Ararsanız söyleyeyim
ben Almanya'dayım*

Bu dörtlük Semra Ertan'ın son şiirlerinden birisi, sayın dinleyiciler. 25 yaşındaki Semra Ertan artık Almanya'da yok. Cenazesi bugün Hamburg'da kaldırıldı, yarın Türkiye'ye, doğduğu kent Mersin'e götürülerek orada toprağa verilecek. O artık Almanya'da değil, ama Semra adından uzunca bir süre söz edileceğe benzer. Nitekim ayrıntıları ile Hamburg'tan Cumartesi ve Pazar günleri bildirdiğimiz bu olayı, Almanya'daki Türk gazeteleri de Pazar gününden bu yana birinci sayfalarından indirmiyorlar. Dışişleri Bakanı Genscher'in olayı Alman halkına bir uyarı olarak değerlendiren demeci de, yabancı düşmanlığına karşı akılcı yöntemlerle ve elbirliği ile önlem alınması konusunu yeniden gündeme getirdi. Diyeceksiniz ki, yabancı düşmanlığı konusunun gündemden çıkmışlığı var mıydı ki? Haklısınız sayın dinleyiciler: Semra Ertan'ın dramı ile birlikte Hürriyet gazetesi, yabancı düşmanlığına karşı Türk okurları arasında bir mektup kampanyası açmış bulunuyor.

Bu kampanyada yabancı düşmanlığını önleyici bir yasa hazırlanması istenmiştir. Hürriyet gazetesinin bugünkü sayısında ise, Sosyal Demokrat Partisi, Aşağı Saksonya Eyaleti yönetim kurulu üyesi Erkin Kürşat'ın bir eleştirisine yer veriliyor. "Bizi dinleyiniz" başlığı altında Türkçe ve Almanca olarak yayımlanan yazıda, özellikle (...) dışından gelen ülkelerden işçilerin yani Türklerin, Almanya'ya giriş çıkışları ile ilgili son önlemler sert bir biçimde

[30:17-33:23]

eleştiriliyor. Ve ailelerin birleştirilmesini kısıtlayıcı kararlar, uluslararası sözleşmelere, Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi'ne, Ortak Pazar sözleşmelerine veya Alman anayasasına taban tabana zıt önlemler olarak niteleniyor. Erkin Kürşat, emeklilik kurumlarına 2 milyarın üzerinde prim ödeyen Türk işçilerinin Alman ekonomisine 40-50 milyar değerinde katkıda bulduklarını da vurguluyor.

Erkin Kürşat yazısında şöyle diyor: "Türk kızı Semra'nın yanmış vücudu, bütün politikacılara, artık seçim propagandası taktikleri ve korkulardan arınmış cesur, kesin, bir tutum takınmayı ve Alman halkına, Alman ekonomisinin işsizliğe rağmen yabancı işçilere ihtiyacı olduğu ve 1990'lı yıllarda daha fazla ihtiyacı olacağı gerçeğini kesin bir dille açıklama vicdani yükümlülüğünü getirmektedir." Semra'nın ölümü Türk devlet adamlarına da en az Alman yetkililer için talep ettiğiniz bir vicdani yükümlülük getirmektedir. Bu acı olay devlet adamlarımızın, dış ülkelerde çalışmakta olan Türk toplumunu, yalnız bir döviz makinesi olarak görmemeleri, yurttaşlarına karşı olan sorumluluklarını yerine getirmeleri, onların sorunlarının çözülmesine güzel sözler ve siyasi demeçlerle değil uygulamada ve aktif olarak katkıda bulunmaları, onların haklarını korumaları ve hatta Türk halkına yapılmakta olan haksız muamele ve manevi baskılar nedeni ile Federal Hükümet ile iki devlet arasındaki ilişkilerin, yeniden gözden geçirilmesi ve Atatürk'ün gururlu dış politikası ilkelerine geri dönmeleri zamanı gelmiş olduğu gerçeklerini ortaya koymuştur".

Alman medyası da konuya geniş yer ayırmaya başladı sayın dinleyiciler, bugün *Köllner Stadtanzeige* gazetesindeki başyazıda, *Semra'nın ölümü Alman toplumunda Romy Schneider'in intiharından daha derin izler bırakacaktır* deniliyor. Yazıda ikinci kuşak Türk gençlerinin sorunlarına değiniliyor. Yabancı düşmanlığı konusu pazar günü Hamburg'da yapılacak olan yerel seçimler nedeni ile protesto edilirken, Semra Ertan'ın resimlerinin de adını taşıyan pankartlarda dolaştırıldığı bir gösteri yapıldı. Yabancı düşmanlığını protesto mitingine Hamburg'da beş binden fazla Alman katıldı. Ayrıntılarını Bülent Garip'den öğreniyoruz.

Bülent Garip: Geçtiğimiz hafta yabancılara karşı yanlış önyargı besleyen Almanları protesto etmek amacıyla yaşamına son veren Semra Ertan olayı ile üzerinde sürdürülen tartışmaların doruk noktasına ulaştığı yabancı düş-

[35:25-36:18]

manlığı, dün Hamburg’da düzenlenen bir yürüyüşte protesto edildi. Kiliseler, sendikalar, farklı organlar, politik gruplar ve dayanışma grupları tarafından oluşturulan *Yabancı Düşmanlığına Karşı Eylem Birliği* adlı örgüt tarafından düzenlenen yürüyüşe yaklaşık 5 bin kişi katıldı. Yabancılarla komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri içinde dostça bir yaşam sloganı altında yapılan yürüyüşte, ayrıca yabancıları hedef alarak önümüzdeki hafta Hamburg’da yapılacak seçimlerde oy toplamaya çalışan HLA adındaki aşırı sağcı (...) yasaklanması istendi.

Çok sayıda yaşlı, genç Almanın yer aldığı yürüyüşte taşınan pankartlarda ve sonunda düzenlenen mitingde yapılan konuşmalarda geçtiğimiz hafta yabancı düşmanlığını protesto etmek için kendisini yakan Semra Ertan olayı üzerinde önemle durularak, bunun son örnek olması istendi. Semra ile ilgili pankartların yanısıra, yaklaşık üç saat süren yürüyüşte yabancılar ve Almanlar yabancı düşmanlığına karşı el ele, “suç yabancılarda aranmaz, yabancı düşmanlığı geç kalınmadan önlenmelidir, yabancılara eşit haklar”, gibi sloganlarla politikacıların dikkatlerini çeken göstericiler, ayrıca son alınan önlemlerin, insan hakları ve anayasa ile bağdaşmadığını dile getirdiler. (...) direk kendisini yaktı. Üstelik buna yabancı düşmanlığını kınamak ve kamuoyunun dikkatini çekmek için başvurduğunda daha önce olaydan bir gün önce *NDR Hamburg Radyosu* ve *ZDF-2* Alman televizyonu programının muhabirlerine bildirdi.

Türkçe Radyo Spikeri: Dünkü *Bild am Sonntag* gazetesi ise Semra Ertan’ın intihar girişiminden 8–10 saat önce *Norddeutscher Rundfunk Radyosunda* okuduğu şiirini küçük bir değişiklik yaparak yayımlamış. Şiir kasıtlı olarak mı değiştirildi, yoksa bir baskı hatası mı oldu, bunu biz bilemiyoruz, ama yapılan küçük değişimden sonra, şiirde bir dizenin anlamı tamamen değişiyor ve şöyle oluyor: Ama suç Almanlar’da değil, Türkler’de. Oysa Semra *Norddeutsche Rundfunk radyosunda* şöyle okuyor şiirini: Duyduğunuz gibi doğrusu: Ama suç Almanlar’da değil, Türkler’de de değil...

Olayın Türk gazetelerindeki yankısıyla ilgili *DPA (Alman Basın Ajansı)* haberinde Türk gazetelerinin Semra’nın bu şiirine yer vermedikleri ileri sürülüyor. Öte yandan intihar olayı ile ilgili olarak yeni bazı bilgiler geldi. Semra’ya benzin satanın, yani benzin istasyonunda çalışan kişinin de bir rastlantı sonucu Türk olduğu saptandı. Almanca konuştukları için birbirle-

[36:18–37:46]

rinin Türk olduğunu fark edememişler. Sonra Semra benzini üzerine döküp kibriti çaktığı zaman Liman Caddesi'nde, Yunanlılar tarafından çalıştırılan bir lokanta ya da birahanenin önündeymiş ve durumu gören üç Yunan genç yangın söndürme aletiyle Semra'yı kurtarmaya çalışmışlar. Polis daha sonra gelmiş olay yerine.

Almanya'daki işsizlik sorunu ve Neo-Nazi gruplarının bu alandaki faaliyetleri konusunda Türkiye'de kamuoyunun gereğince bilgilendirildiğini söyleyebilmek bugün için oldukça güç sayın dinleyiciler. (...) bugün gündem dışı bir konuşma yapan Mardin Milletvekili (...) Bekir Hamitoğulları, yurtdışındaki Türk işçilerinin durumlarının her geçen gün biraz daha kötüye gittiğini belirterek, bu işçilerimizin sorunlarına acil çözümler getirilebilmesi için en kısa zamanda bir bakanlık kurulmalıdır dedi. Federal Almanya'da yaşayan Türk işçilerinin ezilmişliğinin artık intiharlara bile yol açtığını belirten Hamitoğulları, Almanya'daki yabancı düşmanlığını körükleyen faşist çevreler, basın da ve (...) imzalamak amacıyla yoğun bir faaliyete girişmişlerdir, şeklinde konuştu.

[37:46-39:17]

Gani Bilir: Şimdi Semra'nın çok sevdiği bir şarkıyı dinleyelim.

Zeytin gözlüm sana meylim nedendir? (sanatçısı bilinmiyor)

*Zeytin gözlüm sana meylim nedendir
Bu sevmenin kabahati kimdedir
Gül olmuşsun dikenlerin bendedir
Zeytin gözlüm uzaklarda işin ne
Şarkıları düşürürüm peşine*

*Zeytin gözlüm özlem ekim yollara
Rast gelirsen halimi sor onlara
Gül kurusu akşamlar senden yana
Zeytin gözlüm uzaklarda işin ne
Şarkıları düşürürüm peşine*

Semra Ertan | Ihre eigene Stimme

[00:00-02:52]

Reporter/türkischsprachiges Radio: Wir beginnen unsere Sendung für alle Türk*innen in Deutschland. Ich begrüße Sie alle ganz herzlich und wünsche Ihnen einen schönen Abend. Dies ist der Westdeutschen Rundfunk Köln.

Gani Bilir: Am 25. Mai 1982 gab Semra ein Statement an den Westdeutschen Rundfunk und das ZDF ab, d.h. an das Fernsehen und das Radio.

Reporter/deutschsprachiges Radio: Renate Wolf ist hingefahren, um mit der Frau zu sprechen, sie von ihrem Vorhaben abzubringen und vor allem die Motive dieses Menschen zu ergründen.

Renate Wolf: Die junge Türkin saß unter einem Baum. Sie wirkte irgendwie verloren, zierlich und zerbrechlich. Wir brauchten einige Zeit, um überhaupt zu einem Gespräch zu kommen. Sie hatte immer wieder leichte Schwindelanfälle und schließlich ging sie auf meinen Vorschlag ein, den Hungerstreik abzubrechen. Ich durfte „du“ zu ihr sagen und erfuhr ihre Geschichte. „Mir steht es bis hier“, sagte sie und zog die Hand über die Augenhöhe. Seit zehn Jahren lebt sie in der Bundesrepublik. Sie ist mit der Mittleren Reife aus der Türkei hierhergekommen und wollte einen Beruf erlernen. Aber sie erlebte an sich selbst und an ihren Landsleuten all die Unfreundlichkeiten, Rücksichtslosigkeit und Hass, und sie wurde schließlich nervenkrank. Sie wurde zweimal operiert, ihre Ausbildung zerschlug sie. Wegen psychosomatischer Störung gilt sie heute als schwerbehindert. Sie komme sich durch die ständigen Behandlungen wie ein Versuchskaninchen der Ärzte vor. Wie ein „Probehase“, sagt sie. Ein Jahr lang war sie mit einem jungen Landsmann verheiratet, dann starb ihr Mann. Von 340 Mark Sozialhilfe im Monat kann sie nicht leben und nicht sterben, sagt sie. Semra schreibt: Gedichte und Prosa. Aber weil sie niemanden findet, der es ihr ins Deutsche übersetzt, konnte sie bisher nur wenig veröffentlichen. Und irgendwann wurde ihr alles unerträglich, ihr als Türkin. Denn wenn sie gefragt wird, woher sie kommt, dann vermuten die Leute alle möglichen Nationalitäten, bis hin zur Araberin, und sind freundlich zu ihr. Aber wenn sie schließlich sagt:

[02:52-05:07]

„Ich bin Türkin“, dann spürt sie sofort den Hass. Sie hat schon einige Male versucht, ihrem Leben ein Ende zu machen, mit Tabletten. Und sie gebraucht sehr oft das Wort „überdrüssig“. Ein Arzt war offensichtlich ihrer auch überdrüssig, als er ihr zum wiederholten Male, den Magen auspumpfte. Er soll gesagt haben, mit Tabletten würde das ja dann wohl nichts mehr. Sie solle doch in Kiel, dort lebt sie ja, lieber von der Holdenauer Hochbrücke springen. Und irgendwann später hat sie es ja tatsächlich getan und wurde gerettet, von Menschen, wie sie sagt. Und nun war dieser Punkt wieder erreicht. Aussichtslosigkeit, Verzweiflung, Sinnlosigkeit. Und nicht nur um ihretwillen, auch für ihre Landsleute wollte sie hier etwas Spektakuläres tun. Sie verständigte die Medien, ganz cool und sachlich. Und in unserem Gespräch erfuhr ich dann die Gründe.

Gani Bilir: Nun beantwortet Semra die an sie gerichteten Fragen.

Semra Ertan: Also in Kiel bin ich hier, angefangen zu dem Hungerstreik, wollte keiner auf mich hören. Würde keiner zu mir kommen und würde ich meine Stimme nicht hören lassen.

Renate Wolf: Dir geht es darum, deine Stimme hören zu lassen? Du willst einen Hungerstreik heute anfangen, warum?

Semra Ertan: Ja, dass die deutschen Behörden, dass sie hören sollten, am Ende können sie vielleicht ein bisschen besser, gutmütig sein. Dann können sie vielleicht sagen, naja, wir können mehr wenigsten zu anderen, nicht so schlecht sein. Wenigsten die sollen nicht wie ein Hund uns behandeln von Deutschen. Ich möchte richtig wie ein Mensch behandelt werden.

Renate Wolf: Und was wolltest du heute eigentlich tun?

Semra Ertan: Ja, ich wollte mich umbringen und zwischen so vielen Leuten, dass sie wenigsten bisschen überlegen, denken sollten. 1961 habt ihr gesagt, „Herzlich willkommen Gastarbeiter“, aber nur für unsere Kraft. Wenn wir alle zurückkehren würden, wer würde diese schmutzige Arbeit machen?

Renate Wolf: Semra rief übrigens auch im ZDF an und geriet dort glücklicherweise an eine gesprächserfahrene Sozialpädagogin. Die will sich jetzt um Semra kümmern und Semra hat heute Geburtstag. Sie wird 25 Jahre alt und weiß eigentlich immer noch nicht, wohin sie gehört.

[05:07-05:57]

Semra Ertan (spricht ihr Gedicht ‚*Mein Name ist Ausländer*‘):

*Ich arbeite hier,
Ich weiß wie ich hart arbeite,
Ob die Deutschen es auch wissen?*

*Meine Arbeit ist schwer,
Meine Arbeit ist schmutzig.*

*Wenn das mir nicht gefällt,
geh in deine Heimat, sagen sie.*

*Meine Arbeit ist schwer,
Meine Arbeit ist schmutzig.*

*Ich werde es immer wieder sagen,
auch wenn ich hören muss,
Such dir eine andere Arbeit.
Aber die Schuld liegt nicht bei den Deutschen.
Nicht bei den Türken.*

*Türkei brauchte Devisen,
Deutschland uns, die Arbeitskräfte.
Mein Land hat uns ins Ausland verkauft,
wie Stiefkinder
Stiefkinder dort, Stiefkinder hier, unbrauchbar.*

*Aber dennoch brauchen sie Devisen und Ruhe
Von Unzufriedenen.
Mein Land hat mich nach Deutschland verkauft.
Mein Name ist Ausländer.*

[05:57-08:27]

Reporter/deutschsprachiges Radio: Ich muss diese verzweifelte Geschichte leider weiterführen, liebe Zuhörer. Vor einer halben Stunde bekamen wir wieder einen Anruf. Heute Nacht hat die junge Türkin ernst gemacht. Sie versuchte sich das Leben zu nehmen. Sie wurde um 05:15 Uhr von der Polizei in ihrer Wohnung aufgefunden, ins Hafenkrankenhaus eingeliefert, wo sie nun auf der Intensivstation liegt.

Gani Bilir: Ein Tag nachdem Semra ihr Statement abgab, also am 26. Mai 1982, verbrannte sie sich in Hamburg in einer Distanz von 150 Metern zur Polizei Station David Wasser Tribunal mit Benzin. An diesem Tag war ihr Geburtstag.

Reporter/türkisch sprachiges Radio: (...) Sie hat sich verbrannt. Zudem hat sie den Reporter*innen von NDR- Hamburg-Radio und dem ZDF-2 einen Tag vor dem Vorfall berichtet, dass sie sich verbrennen wird, um ein Zeichen gegen Ausländerfeindlichkeit zu setzen und die Aufmerksamkeit der Medien und der Öffentlichkeit auf diese Probleme zu richten. Die 25-jährige Semra schreibt Gedichte. Ihre Poesie wird publiziert und findet auch in deutschen Büchern Platz. Sie ist eine sensible, enttäuschte junge Frau, die vor einem Jahr ihren Ehemann verloren, ihre Ausbildung abgebrochen und keinen Job gefunden hat. Am unerträglichsten von allem war für sie jedoch, wie verachtend man sie behandelt hat, egal, wohin sie ging, so ihre Aussage.

Nach letztem Stand setzte sich Semra gegen die schwarz maskierte HLA-Fraktion der Rechtsextremen NPD (Nationaldemokratische Partei Deutschland) ein, die am Tag der Kommunalwahlen in Hamburg mit ihrem Slogan „Ausländerstopp“ in der Stadt präsent war. Zudem nahm sie an den Gesprächen am Marktplatz und an der Demonstration gegen Ausländerfeindlichkeit/Rassismus teil. Am Dienstag trat sie in den Hungerstreik und am Mittwochmorgen gegen 5:30 Uhr zündete sie sich mit Hilfe einer Flasche Benzin selbst an. Die Menschen in der Umgebung sowie die Polizei versuchten zu helfen und warfen eine Wolldecke über sie. Leider konnte sie nicht gerettet werden und sie wurde schwer verletzt in ein Krankenhaus gebracht, wo sie gestern Nacht verstarb. Ihr Tod wurde in den Nachrichten in ganz Hamburg verbreitet. Unser Kollege Bülent Garip ist jetzt mit der Familie Bilir zusammen. Wir verbinden sie jetzt nach Kiel.

[08:27-10:51]

Bülent Garip: Frau Vehbiye, wir möchten Ihnen zunächst im Namen aller in Deutschland lebenden Türkinnen und Türken unser Beileid aussprechen! Sie haben ihre 25 Jahre junge Tochter verloren. Man kann gar nicht überschätzen, wie groß ihr Schmerz ist. Können Sie uns ganz kurz erzählen, was genau passiert ist? Haben Sie den Tag zuvor zusammen verbracht? Oder hat sie nicht bei Ihnen gewohnt? Wann haben Sie es erfahren?

Vehbiye Bilir: Wir waren zusammen, wir waren immer zusammen. Am 24. ist sie von zuhause weggegangen. Am 25. habe ich Vorbereitungen gemacht, denn am 26. April hatte sie Geburtstag. Seither habe ich nichts von ihr gehört. Aber ich war sehr traurig - wie sehr! Eine Woche davor hatte sie angerufen und gesagt, dass sie eine neue Arbeit habe, in Hamburg sei und dass ich mir keine Sorgen machen solle. Ich habe am 26., an ihrem Geburtstag, auf eine Nachricht von ihr gewartet, habe aber keine Nachricht von ihr erhalten. Ich habe mehrmals versucht, sie telefonisch zu erreichen, habe aber keine Antwort erhalten. Am 27. hat mein Mann einen Anruf von (...) erhalten. Er wurde vom Konsulat in Hamburg in deren Büro bestellt. Der Mann, mit dem er telefoniert hat, Mehmet, hat ihm berichtet, dass unsere Tochter 52 % ihres Körpers verbrannt hat. In tiefstem Schmerz hat mich mein Mann angerufen und gesagt: „Wir fahren sofort nach Hamburg: Semra hat sich verbrannt.“ Im Krankenhaus angekommen, habe ich alles erfahren.

(...) Ich wollte meine Tochter sehen. Die Ärzte haben mir gesagt, ihr Gesicht sei sehr schlimm verbrannt und sie könne jederzeit sterben. „Wieso?“, habe ich sie gefragt. „Wegen der Türk*innen“, meinten sie. „Ich wollte ein Zeichen gegen die Unterdrückung der Türk*innen setzen, damit dies den Türk*innen nicht mehr angetan wird. Sie haben die Türk*innen sehr gequält“, hat sie gesagt. Diese Frauen versuchen meine Tochter daran zu hindern (...) Die Mitarbeiter*innen des NDR und ZDF haben uns besucht. Da Semra sie vor dem Vorfall angerufen und ihnen von ihren Freitod-Gedanken erzählt hatte, dass sie sich mit Benzin verbrennen wolle – wieso; was sind die Gründe dafür?

„Der erste Grund ist die Peinigung der Türk*innen; der zweite ist: Ich bin krank, ich finde nirgendwo eine Arbeit, ich werde überall gekündigt“, sagte sie. „Ich möchte nicht mehr leben“, sagte sie. Und diese Frauen haben versucht, sie zu überreden, es nicht zu tun. Sie haben sie unter Druck gesetzt, doch trotzdem hat sie „Nein“ gesagt. „Um 6:30 Uhr werden wir sie abholen kommen. Bitte!“. Sie haben es auch der Polizei gemeldet. „Aber danach dachte ich mir“, sagte die

[10:51–12:40]

Frau, „es wäre besser, wenn die Polizisten in zivil auftreten.“ Sie riefen die Polizei nochmals an und baten die Polizisten, in Zivil zu kommen, damit Semra nicht wegliefe. Die Frau sagte: „Um 7:30 Uhr haben wir das Mädchen gefunden. Wir haben sie angefleht. Sie ist wirklich eine sehr nette und kultivierte Frau.“ (...) „Wir haben versucht, es zu verhindern“, sagte sie. „Wir werden dir eine Arbeit finden, wir versprechen es dir.“ „Ich habe morgen Geburtstag“, sagte Semra. Die Frauen sagten: „Wir organisieren dir eine Arbeit. Wir werden die Gräueltaten in ganz Deutschland publik machen. Die ganze deutsche Öffentlichkeit soll es wissen. Das wird mein Geburtstagsgeschenk an dich sein“ sagte die Reporterin zu Semra Ertan. Sie haben ihre Stimme aufgenommen. Sie sagte, sie könne es nicht länger ertragen, wie sehr die Türk*innen gequält und gefoltert würden. Sie wolle sich mitten in der Stadt verbrennen, damit dies jedem/r eine Lektion wäre. Warum hat sie sich nicht in Kiel verbrannt? „Weil Hamburg eine Großstadt sei, die jede/r es kennt“, sagte sie.

Bülent Garip: Du bist die jüngere Schwester von Semra. Semra war ein türkisches Mädchen mit einer sehr großen Leidenschaft für Literatur. Sie war sehr talentiert im Schreiben. In einem ihrer Gedichte sagt sie:

Wozu lebe ich?

Ich frage mich jeden Tag, für was und wen lebe ich?

Ich habe keinen Geliebten und keine Zukunft,

Keine Arbeit, kein Morgen.

Für was lebe ich?

In der Leere.

Daran, wie sie es in ihrem Gedicht sagt, merkt man, wie sehr sie schon mit ihrem Leben abgeschlossen hat. Es ist offensichtlich, dass die Gesellschaft sie zermürbt hat.

Zühal Bilir: „Wozu lebe ich?“, fragt sie. „Ich habe keine Zukunft“, sagt sie. Sie ist die zweite Generation von Jugendlichen/Mirgrant*innen. Und das ist nicht nur bei meiner Schwester der Fall. Vielleicht könnte dies wirklich ein Zeichen sein, dass die Deutschen verstehen. Ja, heute sind viele jugendliche Türk*innen in einer ähnlichen Situation. „Für was lebe ich?“, fragt sie, „Für das nicht Existente?“ Diese Frage stelle ich mir auch jeden Tag. In meiner Arbeit frage ich mich tagtäglich und bekomme keine Antwort. Die sogenannten Integrations-

[12:40–15:08]

maßnahmen haben überhaupt keinen Nutzen. Und meine Schwester hat es jahrelang gesehen und erlebt: Als Ausländerin, als Frau und als gesundheitlich Beeinträchtigte wurde sie immer abgelehnt. Die Arbeitslosigkeit, das Nichts-tun-Können, haben sie zerstört. Und das in Zeiten, wo Rechtsextremismus und Ausländerfeindlichkeit/Rassismus am erstarken waren.

Bülent Garip: Deine Mutter hat vom deutschen Sender ZDF-2 und NDR-Radio erzählt. Daran gibt es eine sehr interessante Seite. Kannst du dies vielleicht ein wenig zusammenfassen?

Zühal Bilir: Meine Schwester war sehr gedankenvoll, ein in sich verschlossener Mensch. Gedichte haben sie tief berührt. Ihre Poesie wurde oft in unterschiedlichen Medien veröffentlicht. Der Atelier-Verlag hat sie mehrmals publiziert. Sie hat auf eine Art die Probleme der türkischen Gesellschaft öffentlich gemacht und wollte dabei sichergehen, dass dies große Aufmerksamkeit bekommt. Die Absicht, dies in Hamburg zu tun ist auch aus diesem Grund zu verstehen. Einen Tag zuvor hat sie beim ZDF angerufen und gesagt, dass sie sich umbringen würde. Natürlich hat ihr niemand geglaubt. Als aber die Sozialpädagogin etwas davon mitbekommt hat, hat diese sie es sehr ernst genommen und versucht, Semra von ihrem Plan abzuhalten. Zur gleichen Zeit ist ein Interview mit ihr geführt worden, in dem sie immer wieder erwähnt, dass die Rassismus sie zur Verzweiflung bringen, dass sie Deutsche dafür hasst und hier nicht leben kann. Von einem Deutschen und (...) ein Angriff auf Türk*innen hat sie sehr berührt und noch mehr verzweifeln lassen. Das alles hat sie in der Umsetzung ihres Vorhabens bestärkt. Sie hielt es nicht aus. Und warum sie es in Hamburg getan hat, auf eine so extreme Weise, in einer (...) Art, ist sie wie ein Stück Holz verbrannt. Dass sie wie Holz brennen und den Leuten dieses Licht zeigen wollte, dass sie in Flammen gesetzt hat, das ist aus den genannten Gründen verständlich.

Bülent Garip: Unsere Trauer ist sehr groß, dass muss man nicht sagen. Ein Mensch hat sich im Namen der an Türk*innen verübten Unterdrückung und Folter, dem seit langem angesprochenen Rassismus, geopfert. Dazu kann man nichts mehr hinzufügen. Ich wünsche allen Türk*innen, die in Deutschland leben, mein Beileid, Geduld und Hoffnung.

Vehbiye Bilir: Mein geopfertes, mein sich geopfertes Kind.

[15:08–18:58]

Lied: Mein tapferer Held (Zülfü Livaneli)

*Auf winzig kleinen Straßen in der Fremde,
Mit Händen, die vor Schmerzen nichts mehr greifen können,
Durchdrungen von Gedichten in seinem Munde,
Liegt meiner Löwe, mein tapferer Held. (**)*

*Heute bin ich traurig, die Rosen sollen ihre Blüten nicht öffnen,
Sie haben mir die traurige Nachricht von meinem Helden überbracht.
Auf einem Eisenbett unter steinernen Zedern
Liegt mein Löwe, mein tapferer Held.*

*Er hat weder Unrecht getan noch einer Seele ein Leid zugefügt.
Er war rein wie Brot und klar wie Wasser.
Er wurde verurteilt, ohne dass jemand davon erfuhr.
Und nun liegt er hier, mein Löwe, mein tapferer Held.*

*Kann man zwischen all den Gräbern noch eins errichten?
Ist nach dreizehn Jahren Gefängnis noch Kraft dafür?
Wenn ich den Todesengel frage, würde er mir (auch) das Leben nehmen?
So liegt mein Löwe, mein tapferer Held. (*)*

() „Aslan“ heißt eigentlich „Löwe“, wird aber häufig in der Bedeutung von „Held“ verwendet.
(**) Gemeint ist, er liegt wie tot hier.*

[18:58–21:47]

Türkischsprachiges Radio: Wir beginnen unsere Sendung für alle Türk*innen in Deutschland. Ich begrüße Sie alle ganz herzlich und wünsche Ihnen einen schönen Abend. Dies ist der Westdeutschen Rundfunk Köln.

Reporter/türkischsprachiges Radio: Die Verbrennung aus Protest fand keinen Platz in den Zeitungen, da es für dieses Thema nicht genug Zeitschriften gibt und dazu nicht publiziert wird, auch nicht danach. Der Vorfall nahm in den türkischen Medien dagegen einen großen Platz ein. Sie berichten darüber auch aus einer außenpolitischen Perspektive. Der Grund für den Freitod ist in ihren Augen insb. der Rassismus (...) Rassismus und die Entfremdung in einem fremden Land. Konflikte sind zweifellos Ursache für den Fall der 25-jährigen Semra. Karine Böckermann, eine der ZDF Redakteur*innen, versuchte, Semra von ihrem Vorhaben abzubringen; sie hatte jedoch keinen Erfolg.

Frau Böckermann ist Sozialpädagogin und jemand, der im psychologischen Bereich arbeitet. Sie kennt die Türkei und die türkische Gesellschaft, war selbst schon vier- bis fünfmal in der Türkei, hat im Iran gelebt und im Bereich der Inkompatibilität des Individuums mit einer kulturell verschiedenen Gesellschaft geforscht. Sie hat selbst auch mit derartigen Problemen zu kämpfen, seitdem sie von Ostdeutschland hierher gekommen ist; trotz der Tatsache, dass es sich da um zwei deutsche Gesellschaften handelt. Frau Böckermann sagt, dass sie Semra sehr gut verstehen kann und meint: “Sie hatte den Freitod schon fest in ihrem Unbewussten verankert. Trotzdem haben wir uns sehr bemüht, ihr eine Beschäftigung und eine Arbeit zu finden. Leider haben wir es aber nicht geschafft. Es war auch unmöglich.”

Nachdem sich Semra Ertan von den zwei deutschen Damen verabschiedet hatte, liebe Hörer*innen, verbrachte sie ihren letzten Abend am Dienstag, im Zentrum HDF in Hamburg (Türkisch-Sozialdemokratischer Verein in Hamburg/ Halkçı Devrimci Federasyonu). Dort hat sie sich mit Geflüchteten aus der Türkei unterhalten und eigene Gedichte zu Themen von Ausländer*innen und Geflüchteten gelesen. Sie hat sehr viel Tee getrunken und trotz vieler Versuche, sie zum Bleiben zu überreden, das Lokal um 1:20 Uhr verlassen. Man weiß nicht genau, wohin sie danach gegangen ist. Am Morgen gegen 5:00 Uhr, in der Nähe von St. Pauli in der Hafenstrasse, hat sie dann ihren bewusst gewählten, schmerzvollen Freitod mit Hilfe einer Flasche Benzin vollzogen. Zu dem Zeitpunkt, als sie den Anzünder angemacht hat, ist ihr eine Polizeistreife zu

[21:47–24:25]

Hilfe geeilt. Diese ist jedoch zu spät gekommen und ihr Körper war zu diesem Zeitpunkt schon zu 52% verbrannt. Nach drei Tagen im Koma ist sie schließlich im Hafenkrankenhaus, in das sie gebracht worden war, gestorben.

Liebe Zuhörer*innen, Marie Wolf vom Hamburg-Radio, die eine der ersten war, die Semra Ertan gesprochen und ihr geholfen haben, erzählt uns folgendes:

Marie Wolf: Ich habe Semra an dem Platz getroffen, den sie angegeben hatte, als sie beim NDR, dem Norddeutschen Rundfunk, angerufen hatte. Sie wirkte sehr ruhig. Ich habe ihr mitgeteilt, dass ich gern mit ihr reden würde und sie hat dem zugestimmt. Als sie aufgestanden ist, habe ich gemerkt, dass sie zitterte. Als sie bei uns angerufen hatte, hatte sie uns mitgeteilt, dass sie mit einem Hungerstreik angefangen hatte, was womöglich der Grund dafür war, dass sie zitterte. Mit ihrer Tat wollte sie die Lebensumstände der in Deutschland lebenden Türk*innen aufzeigen. Sie wollte es für alle sichtbar machen, deshalb wollte sie sich vor allen Menschen verbrennen. Sie wollte die Menschen zum Nachdenken bringen und eine Mahnung sein. Dass Menschen besser miteinander auskommen, zusammen friedlich und freundschaftlich leben sollten, das war ihre Botschaft. Jedenfalls sind wir bei unserem Treffen zusammen in ein Restaurant gegangen und ich habe dort versucht, sie vom Hungerstreik abzubringen. Und konnte sie überzeugen: Erst hat sie einen Kaffee getrunken und später etwas gegessen.

Wir haben ein Gespräch für unseren Radiosender mit ihr geführt: „Mir steht es bis hier, ich möchte endlich reden, mein Leid loswerden“, hat sie gesagt und sich dabei die Hand über die Augen gezogen. Ich habe geantwortet: „Natürlich, deshalb sind wir hier, rede!“ Sie erzählte mir dann, dass sie seit 10 Jahren in der Bundesrepublik Deutschland in Kiel lebe und ihre Mutter und ihr Vater getrennt lebten, aber sehr oft zusammen seien. Sie wollte in Deutschland einen Beruf erlernen, aber kurz nachdem sie hier ankam, wurde sie krank. Und von da an kam die Krankheit immer wieder. Sie wurde zwei Mal operiert und danach konnte sie keinen Beruf mehr erlernen. Sie ging zu einer Ausbildungsstätte für physisch beeinträchtigte Menschen, aber auch dort kam sie nicht weiter. Auch das dort Erlebte war eine Enttäuschung für sie. Sie hat einen jungen Türken geheiratet, aber nach einem Jahr ist dieser gestorben, und so wurde sie sehr jung zur Witwe. Sie hat mir das alles in einem langen Gespräch so erzählt.

[24:25–26:53]

Bevor sie beim Norddeutschen Rundfunk angerufen hat, hatte sie beim ZDF angerufen. Zum Glück war die Person beim ZDF eine Sozialpädagogin gewesen. Um 18:30 Uhr bin ich dann mit dieser Sozialpädagogin gemeinsam zu einem vereinbarten Treffpunkt gegangen. Was Semra Ertan mir erzählt hat, hatte die Sozialpädagogin vom ZDF auch mitbekommen. Semra ist auch Dichterin gewesen. Wir haben über ihre Gedichte und ihre Poesie gesprochen. Einige ihrer Gedichte hat sie auf Deutsch publizieren lassen. Ich habe ihr gesagt, sie könne unser Gespräch auch im Radio hören, wenn sie möchte. Sie wollte aber, dass ich es ihr auf Kassette gebe, und ich sagte darauf, dass ich es ihr zu ihrem Geburtstag schenken würde. Als ich das Gespräch mit Semra für die Sendung fertiggestellt hatte, erhielt ich die Nachricht eine halbe Stunde vor deren geplanter Ausstrahlung. Semra hat sich morgens um 05:15 Uhr mit Benzin übergossen und selbst angezündet. Als sie in Flammen gestanden ist, hat die Polizei dies gesehen. Sie haben versucht, sie zu retten und haben sie in ein Krankenhaus gebracht. Sie wurde in die Notaufnahme aufgenommen. Sie hatte Verbrennung zweiten bis dritten Grades. Sie wurde in ein Privatkrankenhaus eingeliefert, aber alle Hilfe ist zu spät gekommen. Sie ist heute Morgen gestorben.

Semra war eine sehr hübsche Frau, eine wirklich sehr bewundernswerte Persönlichkeit. Sie ist oft gefragt worden, woher sie komme. Und sie hat geantwortet: „Ich komme von zuhause.“ „Gut, aber woher kommst du wirklich?“, wurde weiter gefragt. Und: „Ratet mal“, hat sie dann erwidert. Da wurden beinahe alle Länder der Welt vorgeschlagen. Und immer lachend hat sie verneint. Man hat sie sogar gefragt, ob sie Araberin sei, und sie hat nur gelacht über all diese Spekulationen. Wenn sie schließlich gesagt hat, sie sei Türkin, dann hat sie sofort den Hass gespürt. Für diese Leute sind Türk*innen etwas anderes. Ich habe sie gefragt, warum das so ist. Und: „Das sind alles Vorurteile. Die Leute haben nie geglaubt, dass ich Türkin bin, weil ich kein Kopftuch trage. Ich war auch nicht mollig. Auch wenn es so wäre, sind wir Menschen. Warum diese Vorurteile, frage ich mich. Die Menschen, die Vorurteile haben, sehen uns nicht als Menschen.“ Zuletzt meinte sie: „Ich weiß nicht, wohin ich gehöre, weder in der Türkei, noch in Deutschland kann ich leben. (...) zu hören. Wenn ich in die Türkei gehe, ohne eine Ausbildung, werde ich wie ein Mensch zweiter Klasse behandelt“.

„Ich weiß nicht, wo ich geblieben bin“, sagte sie mir. Sie wollte in Deutschland einen Beruf erlernen, um dann in die Türkei zurückzukehren. Denn in der Türkei könnte sie ohne Beruf auch nichts anfangen. In der Türkei würde sie ohne Beruf genauso als Zweite-Klasse-Mensch behandelt, wie hier in Deutschland.

[26:55-28:12]

Lied: Ich bin viel herum gekommen in der Fremde (Traditionell)

*Ich bin viel herum gekommen in der Fremde.
Schlecht klingt mein Name in ihrem Mund.
In allen tausend Ecken dieser Welt,
Fühle ich mich doch nicht zuhause.
Dieses Schicksal lässt mich nur weinen,
Bringt mich nicht zum Lachen.*

*O Schicksal! Schicksal! Schicksal!
Hast du nun mich auserwählt?
Genug! Genug! Genug!
Ist dir egal, wie es mir geht?*

*Dieses grausame Schicksal, das mir vorbestimmt ist,
Ist immer und überall hinter mir her, mit seiner Strafe,
Seiner Mühsal und seinem Schmerz.*

*O Schicksal! Schicksal! Schicksal!
Hast du nun mich auserwählt?
Genug! Genug! Genug!
Ist dir egal, wie es mir geht?*

*Ich habe die Vergangenheit,
Vor allen Augen geheim gehalten.
Die Trennung ist nur Flucht vor gelogenen Worten.
Es verschlägt mich an fremde Orte, ohne Rückwege.*

*O Schicksal! Schicksal! Schicksal!
Hast du nun mich auserwählt?
Genug! Genug! Genug!
Ist dir egal, wie es mir geht?*

[28:12–30:27]

Reporter/türkischsprachiges Radio: Auch das türkische Konsulat in Bonn hat seine große Trauer mitgeteilt: sie würden alles Erdenkliche tun, um den Vorfall zu klären. Die 25-jährige, türkische Frau Semra Ertan hat sich aus Protest gegen die Ausländerfeindlichkeit/Rassismus (...) Heute haben sich Journalisten mit jungen Menschen in Hamburg getroffen. Sie forderten „eine Änderung der Fremdenpolitik, statt Demütigung und Benachteiligung solle man sich zusammen finden“. Hans Dietrich Genscher (Bundesminister des Auswärtigen Amtes von 1974–1982) ist durch seine langjährige Erfahrung als Innen- und Außenminister zu dem Entschluss gekommen, dass die Demütigung von Minderheiten negative Auswirkungen auf die jeweiligen Volksgruppen hat: „Das deutsche Volk sollte niemals vergessen, dass wir die Ausländer gerufen haben, und sie sollten es nicht in ihr Unbewusstes verdrängen.“

*Wenn ich eines Tages verloren gehe,
Sucht mich ja nicht!
Falls ihr mich doch suchen solltet, sage ich euch:
Ich bin in Deutschland.*

Diese vier Verse sind eines der letzten Gedichte von Semra Ertan. Liebe Zuhörer*innen. Die 25-jährige Semra gibt es nicht mehr in Deutschland. Ihre Bestattung war heute in Hamburg. Morgen wird ihr Leichnam in die Türkei, in ihren Geburtsort Mersin gebracht. Dort wird sie begraben werden.

Sie selbst ist nicht mehr in Deutschland, aber es sieht so aus, als würden wir noch viel über Semra hören. Die von Samstag bis Sonntag von uns berichteten Details über den Vorfall in Hamburg werden seit Sonntag auch von den türkischen Zeitungen in Deutschland aufgenommen. Der Vorfall beherrscht seitdem die Titelseiten. Außenminister Genscher sagte, dass dieser Vorfall eine Mahnung für das deutsche Volk sei. Gegen den Rassismus soll man präventiv eine gemeinsame rationale Methode finden. Sie werden sich jetzt fragen, ob es je einen Moment gab, wo der Rassismus kein Thema war, und Sie haben recht. Sehr geehrte Hörer*innen, die Hürriyet-Zeitung hat unter den türkischen Leser*innen eine Briefkampagne gegen den Rassismus und um das Drama von Semra Ertan initiiert. In dieser Kampagne wird gefordert, dass man ein vorbeugendes Gesetz gegen Rassismus schafft. In der heute erschienenen Hürriyet gab die Zeitung einem Mitglied der Sozialdemokratischen Partei Niedersachsen, Erkin Kürşat, Raum für dessen Kritik. Der Text mit dem Titel “Hört uns zu” erschien auf Deutsch und auf Türkisch, vor

[30:27-33:23]

allem (...) die im Ausland lebenden Arbeiter*innen, also die Türk*innen(...), in seinem Text kritisiert er die Ein- und Ausreise-Maßnahmen in Deutschland hart. Die Entscheidung über die Begrenzung der Familienzusammenführungen steht im Widerspruch zum Abkommen der Europäischen Menschenrechtskonventionen, zur Vereinbarung des gemeinsamen Marktes und auch zur deutschen Verfassung. Erkin Kürşat macht auf die Pensionsversicherungsanstalten aufmerksam, für welche die Türk*innen über zwei Milliarden D-Mark an Prämien zahlen, die der deutschen Ökonomie 40 bis 50 Milliarden D-Mark einbringen.

Erkin Kürşat schreibt in seinem Artikel folgendes:

Der verbrannte Körper der türkischen Frau Semra soll allen Politiker*innen in Deutschland zu guter Letzt Mut machen, sich endgültig von ihren Ängsten hinsichtlich der Wahlen zu lösen. Auch das deutsche Volk braucht trotz der Arbeitslosigkeit in der deutschen Wirtschaft, die ausländischen Arbeiter*innen und die Tatsache, dass in den 1990er Jahren noch mehr Arbeiter*innen benötigt werden, soll in ehrlicher und offener Weise zu Wort gebracht werden. Dies liegt auch in der Verantwortung ihres Gewissens. Semras Tod soll neben den deutschen Verantwortlichen auch die türkische Regierung zur Verantwortung bringen. Dieser traurige Fall zeigt, dass unsere Politiker*innen die Türken*innen, die im Ausland arbeiten, nicht als bloße Devisenmaschine betrachten dürfen. Politiker*innen sollen ihrer Verantwortung gegenüber den türkischen Staatsbürger*innen nachkommen und auf ihre Probleme nicht nur mit politischen Reden eingehen, sondern auch aktiv eingreifen. Um die Rechte der Gastarbeiter*innen zu verteidigen, sollten die türkischen Politiker*innen ihre Beziehung mit der deutschen Regierung überdenken und die ehrenvolle Außenpolitik von Atatürk zum Beispiel nehmen. Auch die deutsche Presse hat angefangen, den Fall zu thematisieren. Im Hauptartikel der Kölner Stadtanzeiger wurde behauptet, dass der Tod von Semra auf die deutsche Gesellschaft eine größere Einwirkung haben wird, als der Selbstmord von Romy Schneider.

In diesem Text wird auf die Probleme der zweiten Generation von Türk*innen aufmerksam gemacht. Während am Sonntag bei den stattfindenden lokalen Wahlen in Hamburg gegen Ausländerfeindlichkeit protestiert wurde, waren Semra Ertan's Fotos auf Transparenten zu sehen. Auf der Demonstration in Hamburg nahmen mehr als fünftausend Deutsche teil. Die Details erfahren wir jetzt von Bülent Garip.

[33:23-35:51]

Bülent Garip: In der letzten Woche wurde aufgrund von Semra Ertans Freitod gegen den Rassismus in Hamburg demonstriert. Als Zusammenschluss aus Kirchen, Gewerkschaften, verschiedenen anderen Organisationen, politischen und solidarischen Gruppen demonstrierte ein Verband namens „gemeinsame Aktion“, zu dem sich über fünftausend Menschen zugehörig fühlten. Unter dem Slogan: „Nachbarschaft mit Fremden und freundschaftliche Beziehungen / dostca bir yasam“, wurde ein Protest organisiert. Zudem wurde ein Verbot der radikalen rechten HLA (Hamburger Liste für Ausländerstopp) im Rahmen der in der kommenden Woche stattfindenden Wahl gefordert. Viele Demonstrant*innen, die sich aus alten und jungen Teilnehmer*innen aus Deutschland zusammensetzten, trugen Transparente. In der am Schluss stattfindenden Abschlussrede wurde vor allem auf Semra Ertan hingewiesen, die sich in der letzten Woche aus Protest gegen die Ausländerfeindlichkeit verbrannt hatte. Unter den Transparenten zu Semras Tod fand ein dreistündiger Marsch statt, bei dem gefordert wurde, dass die Deutschen Hand in Hand gegen den Rassismus vorgehen sollten. Die Slogans auf den Transparenten waren: „Die Schuld kann nicht bei den Ausländern*innen gesucht werden“; „Der Rassismus muss verhindert werden, bevor es zu spät ist“; „Gleiche Rechte für Ausländer*innen“. Mit diesen Transparenten wurde versucht, die Aufmerksamkeit der Politiker*innen zu erlangen. Zudem wurde auch angesprochen, dass jüngere staatliche Maßnahmen nicht mit den europäischen Menschenrechten vereinbar wären.

(...) hat sich direkt verbrannt. Darüber hinaus hat sie einen Tag vor ihrem Freitod gegenüber Reporter*innen des NDR-Hamburg-Radios und des ZDF-2 auf Rassismus hingewiesen, um die Aufmerksamkeit der Öffentlichkeit auf diese Themen zu lenken.

Reporter/türkischsprachiges Radio: Die gestrige Ausgabe der Zeitung „Bild am Sonntag“ hat Semra Ertans Gedicht mit einer kleinen Änderung falsch publiziert. Acht bis zehn Stunden vor ihrem Freitod las sie das Gedicht im Norddeutschen Rundfunk Radio vor. Ob das Gedicht mit Absicht geändert wurde oder ob ein Druckfehler vorliegt, wissen wir nicht, aber diese kleine Änderung verfälscht später das ganze Gedicht und den Inhalt. Es liest sich jetzt folgendermaßen: Aber die Schuld liegt nicht bei den Deutschen, sondern bei den Türken. Semra liest das Gedicht im Norddeutschen Rundfunk aber folgendermaßen, wie sie hören werden: „Aber die Schuld liegt nicht bei den Deutschen,

[35:51-37:46]

auch nicht bei den Türken.“ Die Deutsche Presse-Agentur (dpa) berichtete, dass es in der türkischen Presse keinen Platz für dieses Gedicht von Semra gab.

Weiteres haben wir neue Informationen über Semras Freitod erhalten. Die Person, die Semra Benzin verkauft hat, also an der Tankstelle gearbeitet hat, war zufällig auch türkisch gewesen. Aufgrund der Tatsache, dass beide aber miteinander deutsch gesprochen haben, merkten sie nicht, dass sie beide Türk*innen waren. Nachdem Semra Ertan sich in der Hafenstrasse vor einem Restaurant oder einem Pub mit Benzin übergossen und angezündet hatte, wurde sie von ein paar Griechen, die dort arbeiteten, gesehen. Die drei Griechen, die Zeugen des Vorfalls waren, versuchten, Semra mit einem Feuerlöscher zu retten. Die Polizei ist erst im Anschluss zum Tatort gekommen.

Das Problem der Arbeitslosigkeit und der Neo-Nazi-Gruppen wird in der türkischen Öffentlichkeit kaum thematisiert und bearbeitet, liebe Hörer*innen. (...) Das nicht aktuelle Thema wird von Mardin (...) die Bekir Hamitoğlus geben eine Einschätzung über die Situation der im Ausland lebenden türkischen Arbeiter*innen. Sie sagen, es würde von Tag zu Tag schlimmer und man müsse für die Probleme der Arbeiter*innen akut Lösungen finden. Dafür sollte ein Ministerium gegründet werden. „Die Demütigungen der türkischen Arbeiter*innen, die in der Bundesrepublik Deutschland leben, führe sogar häufig zu Freitoden“, sagen die Hamitoğlus. Die durch faschistische Medien und (...) verursachter Rassismus in Deutschland (...) „mit dem Ziel, es zu unterschreiben, haben sie eine dichte Aktivität erzeugt“, sagte er.

[37:46–39:17]

Gani Bilir: Jetzt hören wir das Lieblingslied von Semra:

Lied: Die Augen einer Olive gleich (unbekannter Interpret)

*Die Augen einer Olive gleich,
Warum fühle ich mich so von dir angezogen?
Wer hat die Schuld an dieser Liebe?
O meine Rose!
Deine Stacheln habe ich mir eingezogen.
Die Augen einer Olive gleich,
Was machst du in der Ferne?
Ich schicke meine Lieder in deine Nähe.*

*Die Augen einer Olive gleich,
Pflanzte ich Sehnsucht auf deine Wege.
Wenn du ihr begegnest,
Frage sie nach meinem Befinden!
Die Abenddämmerungen an deiner Seite,
Gefärbt wie getrocknete Rosen.
O meine Olivenäugige,
Was machst du in der Ferne?
Ich schicke meine Lieder in deine Nähe.
Oh meine Olivenäugige,
was machst du in der Ferne?
Ich schicke dir meine Lieder
in deine Nähe*

Impressum

Idee, Konzept:
Cana Bilir-Meier

Übersetzung, Transkription, Lektorat:
Fatih Aydođdu
Jakob Bauz
Cansu Berksan
Zühal Bilir-Meier
Juliane Bischoff
Tonica Hunter
Betül Seyma Küpeli
Katherine Lewald
Songül Sönmez
Eleanor Taylor
Esra Özmen

Grafikdesign:
Fatih Aydođdu

Dank an:
Semra Ertan, Gani Bilir, Vehbiye Bilir,
Zühal Bilir-Meier, Can Peter Meier,
Cihan Bilir-Meier, Hans-Peter Meier,
Zafirah Meier, Tereysa Ocak, Ismet Bilir,
Oya Bilir, Reysal Bilir, Yasemin Göze,
Erkan Göze, Damla Güney, Danny Arvaneh
Nicolaus Schafhausen, Vanessa Joan Müller,
Juliane Saupe, Michaela Schweighofer,
Constanze Ruhm, Liesa Kovacs, Julia Tirlir,
Kulturreferat ÖH | Akademie der bildenden Künste in Wien

Mit freundlicher Unterstützung der **Kunsthalle Wien**
im Rahmen der Ausstellung 'How To Live Together'
25. 5. - 15. 10. 2017

Cana Bilir-Meier © 2017

